

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 10/2005 rd

Regeringens proposition med förslag till lagstiftning om verkställighet av fängelsestraff och häktning

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 15 december 2004 en proposition med förslag till lagstiftning om verkställighet av fängelsestraff och häktning (RP 263/2004 rd) till lagutskottet för beredning.

Åtgärdsmotion

I samband med propositionen har utskottet behandlat en åtgärdsmotion om resurserna för fångvård och preventivt arbete (AM 80/2003 rd Leena Rauhala /kd). Motionen remitterades till utskottet den 4 december 2003.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande i ärendet (GrUU 20/2005 rd). Utlåtandet har bifogats detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- tf. avdelningschef Jarmo Littunen och lagstiftningsråd Ulla Mohell, justitieministeriet
- biträdande justitieombudsman Ilkka Rautio,
- budgetsekreterare Juha Majanen, finansministeriet
- polisöverinspektör Eero Laine, inrikesministeriet
- överinspektör Anne Hujala och regeringssekreterare Päivi Kaartamo, social- och hälsovårdsministeriet

- justitieråd Anja Tulenheimo-Takki, högsta domstolen
- president Lauri Melander, Helsingfors hovrätt
- tingsdomare för viss tid Petteri Kosonen, Riihimäki tingsrätt
- lagman Heikki Nousiainen, Vanda tingsrätt
- förvaltningsrättsdomare Veijo Tarukannel, Tavastehus förvaltningsdomstol
- statsåklagare Matti Nissinen, Riksåklagarämbetet
- häradsfogde Olli Sippola, Exekutionsverket i Åbo härad
- chef för juridiska enheten Paavo Siltanen, brottspåföljdsverket
- generaldirektör Esa Vesterbacka och överläkare Heikki Vartiainen, fångvårdsväsendet
- överinspektör Heimo Kangaspunta, kriminalvårdsväsendet
- direktör Kirsti Nieminen, Kervo fängelse
- direktör Sauli Hautakangas, Uleåborgs fängelse
- direktör Anna-Katrina Grönholm, Riihimäki fängelse
- direktör Jaakko Kopra, Vilppula fängelse
- överläkare Hannu Lauerma, sinnessjukhuset för fångar
- advokat Risto Kyytinen, Finlands Advokatiförbund
- generalsekreterare Kristiina Kouros, Förbundet för mänskliga rättigheter
- sekreterare, vaktchef Reima Laakso, Vankilavirkailijain Liitto VVL ry
- projektchef Matti Hytönen, KRIS-Suomi ry

- överläkare Antti Holopainen, A-klinikstiftelsen
- ombudsman Jukka Mäki, Kriminaalihuollon tukisäätiö KRITS
- professor Eero Backman
- professor Dan Frände
- politices kandidat Kimmo Hypén
- professor Pekka Koskinen
- politices kandidat Sonja Kurtén-Vartio
- professor Raimo Lahti
- docent, juris doktor Tapio Lappi-Seppälä
- professor Martti Majanen
- professor Kimmo Nuotio
- professor Ari-Matti Nuutila
- professor Matti Tolvanen
- professor Terttu Utriainen
- professor Pekka Viljanen.

Samband med andra handlingar

Utskottet har behandlat denna proposition i samband med propositionerna RP 261/2004 rd och RP 262/2004 rd.

PROPOSITIONEN OCH ÅTGÄRDSMOTIONEN

Regeringens proposition

I propositionen föreslås det att lagstiftningen om verkställighet av fängelsestraff och häktning ska reformeras.

De viktigaste förslagen i fängelselagen är att fängsvårdens mål ska omdefinieras, lagstiftningen om behörighet ska reformeras, placeringsenheternas verksamhet ska regleras och förfarandet vid placering och förflyttning av fångar ska reformeras. Rätten att fatta beslut om uppskov av verkställighet ska enligt förslaget ändras så att andra uppskov än de som beviljas av hälsoskäl ska ingå i utmätningssmannens behörighet. Även hänskjutningssystemet ska slopas. En viktig ändring är också bestämmelserna om den plan för strafftiden som avtjänandet av ett straff ska förenas med. Också bestämmelserna om granskning, säkerhetsåtgärder och maktmedel ses över.

Fångarnas rätt att söka ändring utvidgas. När det gäller beslut om enskilda fångar, föreslås det

att beslutanderätten ska delegeras från det centrala ämbetsverket till fängelserna.

Även häktade personers rättigheter och skyldigheter ska preciseras. Bekatandet av oskuldspresumtionen samt implementeringen av vissa internationella förpliktelser i fråga om de mänskliga rättigheterna påverkar rannsakningsfångarnas ställning. Vidare föreslås en maximitid för rätten att hålla rannsakningsfångar i polislokaler. Dessutom föreslås det att en domstol ska besluta om placering av häktade och om begränsningar i deras kontakter. Disciplinsystemet för häktade är också nytt.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2006.

Åtgärdsmotion

I åtgärdsmotion AM 80/2003 rd föreslås att regeringen vidtar åtgärder för att utveckla det preventiva fängsvårdsarbetet samt för att öka resurserna särskilt för hälso- och sjukvård, rehabilitering, utbildning och eftervård.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Lagutskottet konstaterar att den aktuella propositionen utgör en viktig del av en omfattande helhetsrevision av verkställighet av fängelsestraffet som är av betydelse både principiellt och

praktiskt. Vid behandlingen av förslagen har utskottet kunnat konstatera att de bildar en omsorgsfullt bearbetad, väl övervägd helhet.

Den nu aktuella propositionen är den mest omfattande i helheten. Med hänvisning till pro-

positionen och övrig utredning finner utskottet propositionen behövlig och ändamålsenlig. Utskottet förordar lagförslaget men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Utveckling av antalet fångar och fångvårdsväsendets resurser

Lagutskottet finner utvecklingen av antalet fångar under de senaste åren oroväckande. Såsom framgår av propositionens allmänna motivering (s. 14/II) har antalet fångar tydligt gått upp. I början av 2004 fanns det totalt 3 463 intagna i fängelserna. Det genomsnittliga fångtalet¹ 2004 var 3 577 fångar, vilket är cirka 800 fångar mer än tre år tidigare. Merparten av fångarna är dömda fångar, men särskilt andelen häktade och bötesfångar har ökat. Betecknande för det sistnämnda är till exempel att 15,5 procent av 2004 frigivna dömda fångar — siffran innefattar alltså inte dem som avtjänat förvandlingsstraff för böter — avtjänade högst en månad i straffanstalt.

Antalet fångar som avtjänade förvandlingsstraff för böter var 2004 i anstalterna dagligen i genomsnitt 81, medan motsvarande siffra 2003 var 198. Det handlar dock om ett tillfälligt fenomen som beror på problem vid ibruktagande av nya datasystem för utmätning. Lagutskottet konstaterar i sammanhanget att man eftersträvar en minskning av förvandlingsstraff för böter i form av fängelse bland annat genom en proposition (RP 76/2005 rd) som nyligen överlämnats till riksdagen och tas upp för behandling på hösten.

Utöver ovan nämnda grupper bör man fästa uppmärksamhet vid att det genomsnittliga antalet rannsakningsfångar per dag 2000 var 376, medan motsvarande siffra för 2004 var 473, dvs. nästan hundra rannsakningsfångar mer.

Ändå har personalmängden inte utvecklats i proportion till det ökade antalet fångar. Medan relationstalet för personal och fångar inom fångvårdsväsendet 2001 var 0,87, hade det 2004 sjunkit till 0,72. Det projekt som har utvecklat strukturer och organisation inom fångvårdsvä-

sendet har enligt uppgift gjort bedömningen att det idealiska relationstalet för personal och fångar bör vara minst 0,8 för att den fängelsesäkerhet och de funktioner som uppställts som mål i den aktuella fängeselagen ska kunna upprätthållas på en adekvat nivå. Enligt denna bedömning bör fångvårdsväsendet med ett genomsnittligt antal fångar på 3 850 eftersträva en personalstyrka på 3 080 årsverken, vilket under de närmaste åren innebär en ökning på cirka 300 årsverken, om inte det genomsnittliga antalet fångar fås ned. År 2004 kostade ett årsverke inom ledning av övervakning och fångverksamheter cirka 35 400 euro, vilket innebär att kostnadseffekten för en ökning enligt det ovan sagda skulle uppgå till cirka 10,6 miljoner euro beräknat enligt 2004 års kostnadsnivå. Man har varken i fjol eller i år lyckats avhjälpa bristen på personal.

Den ovan relaterade utvecklingen av antalet fångar syns givetvis i form av otillräckliga fängeslokaler. Det är betecknande att användningsgraden i slutna anstalter har ökat från 90 procent 2000 till 110 procent 2004. Det betyder en betydande överbefolkning i fängelserna.

När fångvårdsväsendets fastigheter övergick till det nuvarande Senatfastigheter utarbetade man samtidigt ett investeringsprogram för fångvårdsväsendet för en period på tio år. I programmet ingick inledningsvis huvudsakligen saneringsprojekt för olika fängelser men också ett nybygge, nämligen sydvästra Finlands fängelse. Man har dock tvingats justera det ursprungliga investeringsprogrammet för att kunna hantera de effekter på hyror som de genomförda projekten har medfört. Därför har man redan tvingats senarelägga vissa av de planerade projekten till en tidpunkt efter den nämnda tioårsperioden. Fram till 2010 kan investeringsprogrammet enligt uppgift i de slutna fängelserna ge endast cirka hundra nya platser, vilket innebär att problemet med överbefolkning i fängelserna fortsätter om inte antalet fångar förändras betydligt.

Dessutom påpekar lagutskottet att långt ifrån alla nuvarande fångplatser svarar mot nutida krav på hygien i bostadslokaler. År 2006 kommer fängelserna enligt uppgift fortfarande att ha i bruk cirka 500 så kallade baljceller, där fångar-

¹ Uppgifterna för 2004 baserar sig på statistik i bilagan till kriminalvårdsväsendets och fångvårdsväsendets årsberättelse 2004.

na inte har tillgång till sanitetsutrymmen under alla tider på dygnet. Fram till slutet av decenniet kommer antalet sådana celler att minska till cirka 360. Trots den utveckling som emotses är situationen för en välfärdsstat som Finland också internationellt minst sagt pinsam. Som ett exempel på det nämner utskottet grundlagsutskottets utlåtande om den aktuella lagen där statsrådet uppmärksamgjordes på de rekommendationer FN:s kommitté mot tortyr nyligen kom med om att Finland bör överväga möjligheterna att för- snabba programmet för renovering av fängelserna och med hänsyn till förbättrade hygieniska förhållanden utreda ytterligare alternativ för att temporärt bli av med de fristående nattkärlen.

Bortsett från investeringsprogrammet noteras ständigt ökande hyresutgifter i fängelserna. Fångvårdsväsendets årliga utgifter för kapitalhyror för fastigheterna beräknas från 2005 till 2009 öka med cirka 8,4 miljoner euro, av vilket cirka 5 miljoner euro förorsakas av redan inleda projekt. Också i detta avseende är utvecklingen oroväckande, menar utskottet.

Kostnader och finansieringsutsikter för helhetsrevideringen av verkställighet av fängelsestraff

Enligt propositionen (s. 129) beräknas kostnaderna för den aktuella totalreformen uppgå till cirka 2,8 euro per år. Summan består av flera element. En av de viktigaste delarna är etablerandet av verksamheten i placeringsenheterna. Enligt den nya lagen är det placeringsenheten som för alla intagna fångar gör upp en plan för strafftiden. Denna plan är enligt den nya lagen ett viktigt instrument för en så ändamålsenlig strafftid som möjligt. Verksamheten i placeringsenheterna kräver redan i sig enligt propositionen 40 årsverken, dvs. 1,5 miljoner euro per år.

Ett annat betydande element i propositionen hör ihop med ambitionen att utvidga fångarnas möjligheter och skyldigheter att delta. Denna målsättning beräknas förutsätta att dagligen minst 70—75 procent av alla fångar på heltid deltar i någon verksamhet. Med i genomsnitt cirka 3 700 fångar innebär detta att verksamheter-

na dagligen ska inbegripa 400—700 fångar mer än i dagsläget. Om målet när det gäller deltagandet genomförs stegvis så att i första hand antalet i verksamhet placerade fångar ökas med 200 per dag och om en del av aktiviteterna sker på halvdagsbasis, krävs det ca 20 årsverken. Av dessa kan ungefär fem årsverken enligt motiven till regeringens proposition skapas inom ramen för omorganiseringen av fångvårdsverket. En sådan utvidgning av skyldigheten att delta kräver enligt motiveringarna i propositionen ett tillskott på 15 årsverken, vilket i sin tur medför tilläggs-kostnader på 570 000 euro. Det relaterade tillskottet i verksamhetsutgifter beräknas uppgå till 970 000 euro per år.

Utöver detta nämner propositionen att kostnaderna ökas av omläggningar av verksamheten, skattefri sysselsättningspenning för fångarna samt ökad förvaring av häktade i fångvårdsväsendets fängelser. På så sätt kommer man fram till de redan nämnda årliga helhetskostnaderna på 2,8 miljoner euro.

Den arbetsgrupp som utrett kostnadseffekterna av fängelselagen presenterade hösten 2003 en beräkning enligt vilken helhetskostnaderna för genomförandet av fängelselagen skulle uppgå till 11,5 miljoner euro. Kostnadseffekterna för en stegvis genomförd reform skulle ha uppgått till 5,7 miljoner euro. De aktuella lägre beräkningarna baserar sig enligt uppgift framför allt på lägre beräkningar av den ökning av antal årsverken som den förhöjda skyldigheten att delta förutsätter. En annan följd är emellertid att man har tvingats sänka bland annat antalet fångar i aktiva verksamheter.

Enligt lagutskottets uppfattning är det behov av tilläggsfinansiering om 2,8 miljoner euro som anges i propositionen ett absolut minimibelopp för att den nu föreslagna lagen ska kunna genomföras som planerat. Eftersom justitieministeriets huvudtitel är så liten kan man inte inom den utföra sådana överföringar som skulle vara av betydelse för finansiering av den aktuella lagen.

Med beaktande av det som anförs ovan anser utskottet det uppenbart att fångvården i utgiftsramarna för 2006—2009 kräver tillskott på flera

miljoner euro i en jämförelse med nivån på 2005 år anslag. En märkbar försämring av nivån på fängvården skulle enligt utskottets bedömning återigen medföra ökade kostnader inom vård och omsorg eftersom personer som frigivits från fängelse och som är fysiskt och socialt i dåligt skick allt oftare skulle vara hänvisade endast till bidrag från samhället.

Missbrukarvård och hälsovård för fångar

Som en allmän fråga har utskottet tagit upp hälsovården och särskilt missbrukarvården för fångar. Enligt uppgift har nästan 80 procent av fångarna missbruksproblem. En tredjedel av fångarna har virussjukdomarna hepatit eller hiv som smittar via blod och är relaterade till användning av intravenösa droger. Redan i ljuset av dessa siffror är missbruksproblemet bland fångarna synnerligen allvarligt.

Ändå ser utskottet det som en positiv sak att man inom fängsvårdsväsendet har reagerat på problemet på många sätt. Till exempel är cirka 15 procent av de slutna avdelningarna så kallade avtalsavdelningar där fången förbinder sig till en drogfrihet. Dessutom är alla öppna anstalter så kallade drogfria anstalter där villkoret för intagning är att man förbinder sig till drogfrihet och till att undergå stickprovstest.

Merparten av den rehabilitering som utförs i fängelserna består av olika former av drogrehabilitering. Sådan rehabilitering ordnas inom alla anstalter. Även den ekonomiska insatsen i denna verksamhet har ökat. Då man år 1999 använde 403 000 euro för en drogrehabilitering uppgår motsvarande summa 2003 till 2,1 miljoner euro. År 2004 deltog sammanlagt 1 990 fångar i drogrehabilitering. Av dem deltog 848 fångar i egentliga drogrehabiliteringsprogram.² Preliminära beräkningar visar enligt uppgift att missbrukararbete i fängelserna har en reducerande effekt på risken för återfallsbrott.

² Se kriminalvårdsväsendets och fängsvårdsväsendets årsberättelse 2004, s. 57.

Enligt utskottets uppfattning utifrån tillgängliga uppgifter tyder dessa på att denna satsning på missbrukarvård för personer som avtjänar sitt straff kan leda till betydande resultat på sikt. Utskottet anser att målet att minska missbruksproblemen bör synas också i hur man utvecklar påföljdssystemen. Utskottet har tidigare i olika sammanhang förhållit sig positivt till en utveckling av avtalsvård som ett påföljdsalternativ just för personer med missbruksproblem (se till exempel LaUU 18/2004 rd). Kostnaderna för avtalsvård beräknas på årsnivå uppgå till 500 000—700 000 euro. Även då kan vi enligt nuvarande beräkningar behöva inskränka tillämpningsområdet för avtalsvården från det ursprungligen planerade. Detta åter skulle av förståeliga skäl inverka på vårdens samhälls- och kriminalpolitiska betydelse, eftersom man beräknar att de svåraste missbrukarfallen i så fall skulle bli utanför det nya påföljdssystemet redan för att det inte skulle anses lämpa sig för det.

Av denna orsak är justitieministeriet enligt uppgift i färd med att överväga alternativ enligt vilka missbrukarvården skulle fogas till redan tillämpade samhällspåföljder. I så fall skulle uttryckligen en utveckling av samhällstjänsten till en påföljdsform som inbegriper effektiv drogrehabilitering erbjuda nya möjligheter. Lagutskottet förhåller sig positivt till dessa planer och hoppas att de så snart som möjligt kan ges formen av konkreta lagförslag. Samtidigt anser utskottet det nödvändigt att justitieministeriet utnyttjar den expertis i fråga om missbrukarvård som finns inom social- och hälsovårdsministeriet och utreder möjligheterna att de drogrehabiliteringselement som ingår i påföljdssystemet genomförs över sektorgränserna som samarbete mellan dessa två förvaltningar.

I fråga om fångarnas behov av hälsovård observerar utskottet att 39 procent av fångarna under fängelsetiden lider av någon sjukdom som kräver psykiatrisk vård, vissa av dessa rentav på psykosnivå. Detta vårdbehov kräver att den totalreform som nu genomförs leder till att sjuksjukhuset för fångar utgör en del av en administrativt självständig hälsovårdsenhet på riksnivå, som leds av överläkaren för fängsvårdsväsendet.

Detta garanterar sinnessjukhuset för fångar en av fängelserna oberoende ställning som tillhandahållare av psykiatrisk vård.

Lagutskottet anser att forskning om fångarnas hälsotillstånd och deras sjukdomar i fortsättningen bör ges mer resurser eftersom endast tillräckligt exakta uppgifter kan leda till att fångarna får adekvat vård. Genom lyckade vårdinsatser kan man enligt utskottets uppfattning väsentligt förbättra frigivna fångars möjligheter att integreras i samhället utanför fängelset. Utskottet noterar med tillfredsställelse att ett fokusområde i den fångundersökning som enligt uppgift inleds inom kort kommer att vara hur stor del av fångarna som lider av ADHD.

Under utskottsbehandlingen har det klart framgått att den hälso- och sjukvård och de rehabiliteringsprogram som fångvårdsväsendet erbjuder kan ha en stor betydelse för den intagnes hälsotillstånd. Däremot är det ett problem att säkra fortsatt vård och rehabilitering efter frigivningen.

Frigivning av fångar

Det är viktigt för en fånge som frigiges att han eller hon just i frigivningsskedet får stöd av olika slag. Med hänvisning till det ovan anförda understryker utskottet bland annat att drogrehabilitering som inletts i fängelse omedelbart kan fortsätta i friheten. Utskottet menar att det stöd som fångarnas hemkommuner kan ge är av speciellt stort betydelse för fångar som frigiges. Staten bör också se till att kommunerna har ekonomiska resurser för verksamheten.

En utveckling av kommunernas verksamhetsberedskap förutsätter ett nära samarbete mellan fångvårdsmyndigheterna och fångarnas hemkommuner. Därför är det viktigt att man vid utarbetandet av planen för strafftiden ser till att fångens placeringsenhet samarbetar inte enbart med kriminalvårdsväsendet utan också — om fången ger sitt samtycke — med myndigheterna i hans eller hennes hem- och boendekommun, övriga myndigheter samt privata sammanslutningar och personer.

Lagen förutsätter också att man i god tid före den sannolika frigivningen kompletterar planen

för strafftiden med en frigivningsplan. När detta sker ska man återigen — om fången ger sitt samtycke — samarbeta med social-, hälsovårds-, bostads- och Arbetskraftsmyndigheterna i fångens hem- eller boendekommun. Utskottet anser att dessa bestämmelser ger uttryck för en riktig och seriös strävan efter att den vård eller rehabilitering en fånge har fått under strafftiden kan fortgå utan avbrott.

Utöver samarbetet mellan myndigheterna lägger utskottet också vikt vid det arbete som utförs av olika frivilligorganisationer som stöd för frigivna fångar. Ett sådant stöd kan ofta vara lättare tillgängligt för en frigiven fånge än de tjänster som tillhandahålls av myndigheterna och som kan kräva mer aktivitet och initiativrikedom än en som nyss frigivits kan uppåta.

Detaljmotivering

1. Fängeslag

1 kap. Allmänna bestämmelser

3 §. Krav som ställs på innehållet för verkställighet av fängelse. Paragrafen innehåller bestämmelser om innehållet för verkställighet av fängelse, verkställighet av fängelse och den så kallade skademinimeringsprincipen.

Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att paragrafen kunde kompletteras med det omnämmande som karakteriserar fängelsestraffets innebörd. Därför föreslår lagutskottet att *1 mom.* i paragrafen kompletteras med en mening enligt vilken frihetsberövandets innebörd är förlust eller begränsning av frihet.

I sitt utlåtande anser grundlagsutskottet det också motiverat att man överväger en komplettering av bestämmelserna i fängeslagen med en skyldighet för myndigheterna att skydda fångarna mot våld och sexuella trakasserier. Enligt lagutskottet passar en sådan reglering i *2 mom.* i denna paragraf som reglerar allmänna krav på verkställighet av fängelse. Utskottet föreslår att momentet kompletteras med en andra mening om skyldigheten för de myndigheter som ansvarar för verkställighet av fängelse att ombesörja

att ingen under den tid fängelsestraffet pågår kränker fångens personliga integritet. En på så sätt formulerad allmän bestämmelse skulle täcka alla former av bristande skydd av fysisk integritet och skulle gälla både personer som tjänstgör inom fängsvårdsmyndigheterna, andra fångar och personer utanför fängelset.

5 §. Behandlingen av fångar. Paragrafen föreskriver vilka principer som ska följas i bemötandet av fångar. Enligt paragrafens 3 mom. ska särskild vikt fästas vid de behov som hänför sig till en fånges ålder och utvecklingsnivå när fängelse som ådömts unga verkställs. Enligt motiveringarna i propositionen (s. 135/II) avses med unga minderåriga och andra som begått brott innan de fyllt 21 år. För ökad klarhet föreslår utskottet att denna definition tas med i lagen.

7 §. Hörande av fångar. Enligt paragrafen ska fångar höras då viktiga beslut fattas om boende, placering i fängelse och verksamhet, disciplin samt annan behandling av fångarna.

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att en inskränkning av hörandeskyldigheten bara till viktiga beslut åtminstone uttrycksmässigt förefaller skilja sig från förvaltningslagens (434/2003) 34 § om hörande av part. Grundlagsutskottet anser det motiverat att lagutskottet utreder om det finns anledning eller behov att avvika från förvaltningslagen på denna punkt.

Bestämmelsen om hörande av fången syftar enligt uppgift till att styra praxis bland de tjänstemän som ansvarar för verkställigheten och till att betona vikten av hörandet. I detta syfte bör bestämmelsen enligt lagutskottets åsikt bibehållas i fängelselagen. Med anledning av grundlagsutskottets anmärkning föreslår lagutskottet dock att avgränsningen till "viktiga" beslut stryks ur paragrafen och att slutet kompletteras med en hänvisning till förvaltningslagens bestämmelse om hörande.

12 §. Hänvisningsbestämmelse. I paragrafen ingår en hänvisning enligt vilken bestämmelser om tjänstebeteckningar och behörighetsvillkor för tjänstemän vid fängsvårdsväsendet finns i

statsrådets förordning om förvaltningen av straffverkställighet (275/2002).

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att det inte är korrekt på grund av författningshierarkin att nämna en förordning vid namn. Därför föreslår lagutskottet att hänvisningen skrivs som en mer allmän form.

2 kap. Inledande av verkställighet

7 §. Beviljande av betalningstid för förvandlingsstraff i ett fängelse. Utskottet har justerat 1 mom. och paragrafens rubrik i språkligt hänseende.

10 §. Beslutanderätt. Utskottet har gjort justeringar i paragrafen som motsvarar justeringen av 7 §.

3 kap. Beräkning av strafftid.

7 §. Inräkning i strafftiden. I paragrafen ingår en bestämmelse om vilken tid som inte inräknas i strafftiden i vissa situationer. I paragrafens 3 mom. föreskrivs att om inledandet av ett straff har blivit försenat eller verkställigheten har avbrutits utan fångens förskyllan, inräknas denna tid i strafftiden.

Utskottet noterar att enligt 1 § 3 mom. i 2 kap. kan man för att jämna ut fångtalet och säkerställa ändamålsenlig straffverkställighet genom förordning av justitieministeriet bestämma att fängelserna inte under en viss period tar emot dömda som ska avtjäna högst sex månaders fängelsestraff eller förvandlingsstraff för böter. Utskottet anser det klart att i ett sådant här särfall — även om straffet i och för sig senareläggs utan fångens förskyllan — kan den tid som går åt till senareläggningen av straffet inte räknas in i strafftiden. Därför föreslår utskottet att 3 mom. i paragrafen kompletteras med en hänvisning till 1 § 3 mom. i 2 kap.

4 kap. Ankomst till ett fängelse och placering i fängelset.

6 §. Plan för strafftiden. Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om plan för strafftiden och dess innehåll. Enligt 2 mom. omfattar

planen för strafftiden placeringen av fången, verksamheten under strafftiden, den övervakade friheten på prov och den villkorliga frigivningen samt permissionsvillkoren.

Grundlagsutskottet noterar i sitt utlåtande att den handling som avses i paragrafen på grund av benämningen "plan" förefaller ha rättsligt bindanden drag som i vissa fall till och med åsidosätter lagens bestämmelser. Som ett exempel nämns i grundlagsutskottets utlåtande den aktuella paragrafen. Grundlagsutskottet anser att uttryck som hänvisar till skyldigheter i planen för strafftiden bör justeras så att det tydligare ska framgå att planen är en rekommendation eller en omständighet bland andra som ska vägas in när beslut fattas.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att paragrafens uttryck "permissionsvillkoren" ändras till "beviljande av permission".

8 §. Allmänna principer för placering i fängelse. Paragrafen innehåller en förteckning över faktorer som ska beaktas när man placerar en fånge i fängelse.

Utskottet noterar att man i förteckningen i *1 mom.* inte alls hänvisar till fångens eget språk och hans eller hennes möjligheter att använda det. Enligt 40 § 1 mom. i språklagen (423/2003) är fängsvårdsväsendets straffanstalter och deras avdelningar enspråkigt finska. Enligt 2 mom. i samma paragraf kan man dock genom förordning av justitieministeriet inrätta en eller flera svenskspråkiga eller tvåspråkiga avdelningar. Enligt uppgift ingår inrättandet av en sådan avdelning i justitieministeriets planer.

Utskottet anser det viktigt särskilt med tanke på vårt lands svenska befolkning att fångens eget språk också ägnas uppmärksamhet då man beslutar om placering. Därför föreslår utskottet att man till 2 mom. i paragrafen fogar en bestämmelse om saken. I detta sammanhang framhåller utskottet också för justitieministeriet att alla blanketter som behövs för ansökan om förmåner och rättigheter för fångarna undantagslöst ska finnas tillgängliga också på svenska.

På grund av syftet med verkställigheten av straffdomen kan fångens språk inte vara den enda faktor som ska beaktas vid beslut om placering utan man bör också ta hänsyn till verkställighetens säkerhet samt fångens egen och andra personers trygghet. Därför understryker utskottet att den föreslagna bestämmelsen inte utgör en grund enligt vilken utländska fångar kunde kräva att bli placerade i samma anstalt som andra fångar med samma nationalitet.

5 kap. Placering i fängelset.

5 §. Säkerhetsavdelning. Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om säkerhetsavdelningen. Enligt 2 mom. får rättigheterna för fångar som placerats på en säkerhetsavdelning begränsas på de grunder som anges i denna lag i den utsträckning som placeringen nödvändigtvis kräver.

I sitt utlåtande finner grundlagsutskottet att formuleringen inte är helt odiskutabel med tanke på att begränsningar inte får införas med anstaltsmakt. Ett bättre alternativ i denna formulering som tillåter begränsningar vore enligt grundlagsutskottet den formulering med förbud mot begränsningar som används i 3 § 2 mom. i denna paragraf.

Lagutskottet föreslår att ordalydelsen i 2 mom. ändras enligt grundlagsutskottets förslag.

6 kap. Förflyttning från ett fängelse till ett annat.

1 §. Förflyttning från slutet fängelse till öppen anstalt. Paragrafen föreskriver om de faktorer som ska beaktas vid förflyttning av en fånge från slutet fängelse till öppen anstalt. Enligt paragrafens *1 punkt* är en av dessa faktorer att förflyttningen till öppen anstalt är motiverad på basis av planen för strafftiden.

Med hänvisning till grundlagsutskottets ståndpunkt ovan i motiveringarna till 4 kap. 6 § föreslår lagutskottet att punkten ändras till "förflyttningen till öppen anstalt främjar planen för strafftiden".

Enligt paragrafens *4 punkt* förutsätter förflyttning till öppen anstalt att fången förbinder sig att

inte använda bland annat dopningsmedel. Utskottet konstaterar att det är en tolkningsfråga vad som avses med dopningsmedel. Därför föreslår utskottet att man i bestämmelsen hänvisar till de dopningsmedel som avses i 44 kap. 16 § i strafflagen. Detta motsvarar avsikten i propositionens motiveringar (s. 154/I). Samtidigt har utskottet i den finska texten ersatt ordet "päihde" med "päihdyttävä aine" i överensstämmelse med övriga paragrafer i lagförslaget.

2 §. Förflyttning från öppen anstalt till slutet fängelse. Utskottet har korrigerat hänvisningen i paragrafens 1 mom. 1 punkt.

3 §. Förflyttning till ett annat fängelse. Paragrafen reglerar faktorer som ska beaktas vid förflyttningar av en fånge från ett slutet fängelse till ett annat slutet fängelse eller från en öppen anstalt till en annan öppen anstalt.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande och enligt motiveringen till 4 kap. 6 § föreslår lagutskottet att hänvisningen i paragrafens 1 mom. till planen för strafftiden skrivs om i formen "om det främjar planen för strafftiden" och att slutet av momentet i den finska texten justeras språkligt med anledning av detta.

6 §. Fattande av beslut om förflyttning. Utskottet har preciserat uttrycket i paragrafens 3 mom.

8 kap. Sysselsättning.

2 §. Sysselsättningsplikt. Enligt paragrafens 1 mom. är fångar enligt planen för strafftiden skyldiga att under den fastställda arbets- och sysselsättningstiden delta i någon sysselsättning som ordnas eller godkänns av fängelset.

Enligt ovan i 4 kap. 6 § refererade ståndpunkt i grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att man ur momentet stryker hänvisningen till planen för strafftiden. I en grundläggande bestämmelse av denna typ anser utskottet att ett sådant omnämnande är obehövt också i sak.

3 §. Ordnande av sysselsättning. Enligt paragrafens 1 mom. ska fångar under den fastställda

arbets- och sysselsättningstiden ges tillfälle att uppfylla sysselsättningsplikten i en sysselsättning enligt planen för strafftiden.

Med hänvisning till ovan i 4 kap. 6 § refererade ståndpunkt i grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att hänvisningen till planen för strafftiden skrivs om i formen "i en sysselsättning som främjar planen för strafftiden".

4 §. Placering i sysselsättning. Enligt paragrafen ska fångar placeras i sysselsättning enligt planen för strafftiden så att ordningen och säkerheten i fängelset samt säkerheten i samhället dessutom beaktas.

Med hänvisning till grundlagsutskottets ståndpunkt enligt motiveringarna ovan i 4 kap. 6 § föreslår lagutskottet att planen för strafftiden i paragrafen nämns vid sidan av andra faktorer som en av de faktorer som ska beaktas vid placering i sysselsättning.

10 §. Förutsättningar för tillstånd. I paragrafen föreskrivs under vilka förutsättningar en fånge kan ges tillstånd att utföra eget arbete eller att delta i sysselsättning utanför fängelset. Enligt 1 mom. 1 punkten är en förutsättning att tillståndet eller placeringen grundar sig på den plan för strafftiden som gjorts upp för fången. Med hänvisning till grundlagsutskottets ståndpunkt enligt motiveringen till 4 kap. 6 § föreslår lagutskottet att punkten skrivs om i en form enligt vilken man vid beviljande av tillstånd ska beakta om det främjar genomförandet av planen för strafftiden. Av samma orsak föreslår utskottet att paragrafens inledande stycke omformuleras så att inte heller det ger uppfattningen att planen för strafftiden är förpliktande.

Dessutom föreslår utskottet att paragrafens 3 mom. 1 punkt ändras på motsvarande sätt som 6 kap. 1 § 4 punkten ovan.

11 §. Återkallande av tillstånd eller placering. Utskottet har korrigerat hänvisningen i paragrafens 2 mom.

13 §. Befrielse från sysselsättningsplikt på viss tid. Enligt paragrafens 1 mom. kan en fånge som regelbundet deltagit i sysselsättning enligt pla-

nen för strafftiden befrias från sysselsättningsplikten på viss tid, högst fyra veckor per år.

Med hänvisning till den ståndpunkt av grundlagsutskottet som refereras i motiven till 4 kap. 6 § föreslår lagutskottet att momentet ses över så att genomförandet av planen för strafftiden beaktas vid prövning av befrielse från sysselsättningsplikt.

14 §. Beslutanderätt. Paragrafen reglerar beslutanderätten i frågor som avses i detta kapitel. Enligt 3 mom. kan den beslutanderätt som avses i 2 mom. genom ett meddelande av brottspåföljdsverket överföras på den tjänsteman som avses i 1 mom. Lagutskottet menar att överföring av beslutanderätten genom en åtgärd som benämns "meddelande" inte är adekvat med tanke på åtgärdens karaktär. Därför föreslår utskottet att beslutanderätten överförs genom beslut av brottspåföljdsverket.

9 kap. Fångarnas egendom och inkomster.

1 §. Innehav av egendom. I paragrafen ingår bestämmelser om hurudan egendom eller vilka ämnen en fånge inte får inneha samt hur man i övrigt förfar med egendom. På de grunder som utskottet anför ovan i samband med 6 kap. 1 § föreslår utskottet att paragrafens 2 mom. i fråga om dopningsmedel kompletteras med en preciserande hänvisning till 44 kap. 16 § i strafflagen.

10 kap. Social- och hälsovård.

10 §. Beslutanderätt. Paragrafen innehåller föreskrifter om vem som inom Fångvårdsväsendet har beslutanderätt i ärenden som gäller social- och hälsovård. Utskottet har särskilt behandlat 2 mom. enligt vilket fängelsedirektören, efter att om möjligt ha hört en läkare, ska besluta om att sända en fånge till vård eller undersökning utanför fängelset. Arrangemanget är förståeligt med beaktande av att det i sista hand alltid är fängelsedirektören som bär ansvaret för straffverkställigheten och säkerheten. Den slutliga beslutanderätten kan i sådana fall som dessa inte delegeras till en läkare. Utskottet vill ändå poängtera att när det gäller den medicinska utredningen ska fängelsedirektörens beslut alltid i dessa ärenden

bygga på ett läkarutlåtande, om ett sådant kan fås med beaktande av situationen som helhet.

11 kap. Fritid.

8 §. Beslutanderätt. Av paragrafens 1 mom. framgår att en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman som utför styrnings- och övervakningsuppdrag ska efter att ha hört arrangören av en sammankomst fatta beslut om att förvägra deltagande i fritidsverksamhet, en gudstjänst, en andaktsstund eller någon annan religiös sammankomst enligt 3 §.

Momentet är formulerat så att beslutanderätten endast gäller sådana beslut i enskilda fall som avses i 2 § 3 mom. och 3 § 3 mom. Det blir oklart vem som har beslutanderätten när det gäller sådana långvariga begränsningar som omnämns i 2 § 2 mom. Utskottet föreslår att momentet förtydligas så att de tjänstemän som omtalas i momentet konstateras ha befogenhet att fatta beslut i bägge situationer. Skyldigheten att i enskilda fall höra arrangören av en sammankomst bör enligt utskottets uppfattning avskiljas till en separat mening.

12 kap. Brevväxling och telefonsamtal.

1 §. Brevväxling och granskning av brev. I paragrafen föreskrivs under vilka förutsättningar ett brev eller någon annan postförsändelse till eller från en fånge får granskas eller öppnas. Enligt paragrafens 1 mom. kan detta ske "om det finns skäl".

Grundlagsutskottet betonar i sitt utlåtande att även om rätten till förtroliga meddelanden kan begränsas i lag bl.a. under frihetsberövande, gäller för dessa inskränkningar det explicit uttryckta kravet på nödvändighet i grundlagens 10 § 3 mom. Grundlagsutskottet påpekar också att begränsningen av rätten till förtroliga meddelanden också i anstaltsförhållanden kan begränsas endast i den utsträckning som är nödvändig i varje enskilt fall. Bestämmelserna behöver sålunda ses över för att ange att det måste finnas ett motiverat behov att tillgripa åtgärden i ett enskilt fall med en stränghet som står i rätt proportion till behovet.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att en i 1 mom. avsedd postförsändelse får öppnas endast om det i ett enskilt fall finns grundad anledning att misstänka att försändelsen innehåller i 9 kap. 1 § 1 eller 2 mom. avsedda otillåtna ämnen eller föremål. Däremot ska det vara tillåtet att i alla sammanhang granska brev eller andra postförsändelser med genomlysning eller på annat sätt utan att öppna dem för att undersöka om de innehåller i lag förbjudna ämnen eller föremål.

Till följd av utskottets ändringsförslag blir hänvisningen i 2 mom. till lagens 9 kap. 1 § 1 och 2 mom. överflödiga och kan strykas.

2 §. Läsning och kopiering av brev. Enligt paragrafens 1 mom. får brev, andra postförsändelser eller meddelanden till eller från fångar läsas om det är nödvändigt för att förhindra eller utreda ett brott, avvärja en fara som hotar anstaltsordningen eller trygga fångens eller någon annans säkerhet.

Läsning av ett brev eller något annat meddelande är med hänsyn till skyddet för förtroliga meddelanden en mera långtgående åtgärd än att endast öppna brevet eller meddelandet. Med hänvisning till grundlagsutskottets synpunkter på 1 § föreslår lagutskottet därför att det ska vara tillåtet att läsa ett meddelande endast om det i enskilda fall är motiverat för att förverkliga de preciserade syften som framgår av bestämmelsen.

Enligt paragrafens 2 mom. får ett meddelande kopieras om det vid läsningen av det framgår att försändelsen "kan innehålla" planer eller uppgifter om vissa brott som nämns i momentet. Eftersom meddelandeskyddet har brutits i och med att ett meddelande har blivit läst medför kopiering av meddelandet inte några ytterligare kränkningar. Utskottet föreslår därför att det ska vara tillåtet att kopiera om det är sannolikt att ett meddelande innehåller ovan nämnda planer eller uppgifter.

7 §. Avlyssning och inspelning av telefonsamtal. Av paragrafen framgår när ett telefonsamtal kan avlyssnas eller spelas in. I motiven (s. 178/II)

påpekas att avsikten har varit att enhetliga förutsättningar ska gälla för avlyssning och inspelning av telefonsamtal och för läsning av brev. Med hänvisning till grundlagsutskottets synpunkter på 1 § föreslår lagutskottet att villkoren för avlyssning av telefonsamtal enligt paragrafens 1 mom. utformas så att de motsvarar utskottets förslag till 2 § 1 mom.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om när ett telefonsamtal får spelas in. Eftersom förutsättningarna för detta avses vara desamma som för kopiering av brev eller andra meddelanden föreslår utskottet att momentet formuleras så att det motsvarar utskottets förslag till 2 § 2 mom.

Lagutskottet har dessutom observerat att paragrafen inte innehåller några bestämmelser om uppbevaring och förstöring av inspelningar trots att detta enligt utskottet skulle vara nödvändigt med tanke på fångarnas rättssäkerhet. Utskottet föreslår därför att paragrafens 3 mom. kompletteras med en bestämmelse enligt vilken dokumentationer och inspelningar omedelbart ska förstöras om de inte med stöd av lagens 19 kap. 2 § ska överlämnas till polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet.

8 §. Brevväxling och telefonsamtal på säkerhetsavdelningar. Enligt paragrafens 1 mom. får andra än i 3 § avsedda brev- och postförsändelser till och från fångar på en säkerhetsavdelning läsas, om det i enskilda fall finns skäl till detta.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att villkoren för när brev får läsas ska skärpas. I konsekvensens namn föreslår lagutskottet därför att också denna paragraf ändras. Eftersom placering på säkerhetsavdelning enligt lagens 5 kap. 6 § i och för sig förutsätter grundad anledning att misstänka att fången ska göra sig skyldig till vissa brott kan villkoren enligt utskottets förmenande för när brev får läsas vara något lindrigare än i normala fall. Utskottet föreslår därför att brev till eller från en fånge som placerats på en säkerhetsavdelning får läsas om det i enskilda fall är nödvändigt för att förhindra eller utreda ett brott, för att avvärja en fara som hotar ordningen i fängelset eller för att skydda en fånge eller personalen.

Utskottet föreslår dessutom att bestämmelsen kompletteras så att placeringen av en fånge på en säkerhetsavdelning inte påverkar den förtroliga brevväxlingen mellan fången och dennes rättsgångsombud eller -biträde. I början av momentet föreslås därför en hänvisning också till 12 kap. 4 §.

13 kap. Besök och kontakter utanför fängelset.

1 §. Besök. I paragrafen ingår bestämmelser om fångarnas rätt att ta emot besökare. I paragrafens 2 mom. föreskrivs att den rätt som en fånge som placerats på en säkerhetsavdelning har att träffa andra besökare än nära anhöriga eller andra närstående eller någon som avses i 12 kap. 4 § kan begränsas, om det finns grundad anledning att misstänka missbruk.

Grundlagsutskottet har påpekat att i regler med kopplingar till de grundläggande rättigheterna är ordet "missbruk" onödigt vagt. Bestämmelsen bör enligt grundlagsutskottet lämpligen preciseras genom att möjligheten till begränsning binds t.ex. till misstanke om brott mot fängelselagen eller bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den. Lagutskottet föreslår att momentet preciseras i enlighet med grundlagsutskottets förslag. Utskottet har därutöver justerat vissa formuleringar i momentet.

2 §. Besöksrum och övervakning av besök. I paragrafen finns allmänna bestämmelser om rum som lämpar sig för besök och övervakning av besök. Enligt 2 mom. kan besök övervakas med videoutrustning. Enligt utskottet är det motiverat att på förhand underrätta fången och besökarna om övervakning med hjälp av sådana anordningar. I praktiken kan detta ske exempelvis genom att besöksrummet förses med en skylt som uppger om videoövervakningen. Utskottet föreslår att momentet kompletteras med en bestämmelse om informationsskyldigheten.

6 §. Besöksförbud. Utskottet har gjort en språklig ändring i 3 mom.

12 §. Närmare bestämmelser. Paragrafen innehåller ett bemyndigande för statsrådet att utfär-

da förordning samt en bestämmelse om brottspåföljdsverkets normgivningsbehörighet. Grundlagsutskottet har påpekat att normer som utfärdas genom myndighetsbeslut kallas föreskrifter i paragrafen. Lagutskottet föreslår att paragrafen justeras på det sätt som grundlagsutskottet önskat.

14 kap. Permission.

2 §. Permission på basis av strafftidens längd. I paragrafen föreskrivs om vilka omständigheter som ska beaktas när permission övervägs utifrån strafftidens längd.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande med anledning av 4 kap. 6 § föreslår lagutskottet att paragrafens 1 punkt utformas så att beviljande av permission främjar genomförandet av planen för strafftiden.

6 §. Ledsagad permission. I paragrafen föreskrivs om de fall då permission kan beviljas under ledsagning eller nödvändig bevakning. Enligt paragrafens 3 mom. ska en fånge som avtjänar fängelse på livstid beviljas ledsagad permission minst en gång per år enligt planen för strafftiden om han eller hon inte beviljas permission under den tid som avses i 3 §.

Med hänvisning till grundlagsutskottets kommentarer till 4 kap. 6 § föreslår lagutskottet att omnämmandet av planen för strafftiden stryks. Strykningen är ändå inget hinder för att i planen för strafftiden tas in exempelvis uppgifter om de tidpunkter när permission eventuellt kan beviljas.

11 §. Beslutanderätt. I paragrafen föreskrivs om beslutanderätten i fråga om olika typer av permission. Utskottet föreslår att paragrafens 3 mom. ändras så att det överensstämmer med det ändrade 8 kap. 14 § 3 mom.

15 kap. Ordningen och disciplinen i ett fängelse.

1 §. Ordningsstadgan för ett fängelse. Ett fängelse ska ha en ordningsstadga som innehåller bestämmelser som kompletterar den nu föreslagna lagen och de föreskrifter som meddelas med stöd

av den när det gäller individualiserade sakfrågor. Grundlagsutskottet anför i sitt utlåtande att att de föreslagna formuleringarna lämnar onödigt mycket rum för tolkning när det gäller vidden av myndighetens normgivningsbefogenheter. Enligt grundlagsutskottet bör i bemyndigandet därför användas en formulering som avser bestämmelser som är noggrannare än lagen och bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den. Lagutskottet föreslår att paragrafen omformuleras i enlighet med grundlagsutskottets utlåtande.

3 §. Ordningsföreseelser. I paragrafen räknas de ordningsföreseelser upp för vilka fångarna kan påföras ett disciplinstraff.

Enligt paragrafens *1 mom. 4 punkten* är även brott mot fängelsets ordningsstadga att betrakta som en ordningsföreseelse. Enligt motiven till propositionen (s. 189/II) är en förutsättning för bestraffning att detta uttryckligen nämns i ordningsstadgan. Eftersom en ordningsstadga enligt kapitlets 1 § kan innehålla föreskrifter om mycket olika saker finner lagutskottet det viktigt att fångarna i detalj känner till de föreskrifter som kan resultera i disciplinstraff vid överträdelse. Utskottet föreslår därför att momentets 4 punkt kompletteras med en bestämmelse om detta.

Utskottet har förenklat språkdräkten i *6 punkten*.

4 §. Disciplinstraff för fångar. Enligt paragrafen kan en fånge disciplinärt bestraffas med varning, förlust av rättigheter, straff i enrum eller förlust av avtjänad tid. Förlust av avtjänad tid kan uppgå till högst 20 dygn. Av 15 kap. 7 § 3 mom. framgår att fängelsedirektören fattar beslut om förlust av avtjänad tid och om andra disciplinstraff.

Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande med hänvisning till motiven i propositionen kommit fram till att förslaget innebär att en förvaltningsmyndighet ges rätt att besluta om frihetsberövande som motsvarar fängelsestraff. Enligt grundlagsutskottets uppfattning är det fråga om frihetsberövande enligt 7 § 3 mom. i grundla-

gen, vilket får dömas ut endast av domstol. Utskottets bedömning påverkas inte av det faktum att 9 § 2 mom. inte tillåter att den strafftid som en domstol har bestämt förlängs genom förlust av avtjänad tid som påföljd. En förutsättning för normal lagstiftningsordning är enligt grundlagsutskottet i detta fall att behörigheten att fatta beslut om förlust av avtjänad tid ges en domstol eller alternativt att bestämmelserna om detta disciplinstraff stryks.

Om behörigheten att besluta om förlust av avtjänad tid i detta sammanhang överförs till domstol krävs det enligt lagutskottet att det utvecklas nya förfaranden för beredningen av domstolsbehandlingen med hjälp av vilka fördelarna med det föreslagna systemet kunde bevaras och som samtidigt skulle garantera fångarnas rättsliga ställning under den tid förfarandet pågår. Lagutskottet gör den bedömningen att det i så fall krävs ett så omfattande utrednings- och beredningsarbete som inte är möjligt just nu. Utskottet föreslår därför att bestämmelserna om förlust av avtjänad tid som disciplinstraff stryks ur lagförslaget.

Utskottet framhåller att justitieministeriet bör överväga om det försättningsvis finns behov av ett disciplinstraff av typen förlust av avtjänad tid. Om man gör den bedömningen att behovet finns är det enligt utskottets uppfattning nödvändigt att utreda om disciplinstraffets tillämpningsområde kan begränsas exempelvis med avseende på olika typer av fängelser. Ett eventuellt nytt förfarande bör utgå från det ställningstagande som grundlagsutskottet har fört fram i sitt utlåtande om att en påföljd ska bestämmas av en domstol.

9 §. Förlust av avtjänad tid. Eftersom utskottet redan har föreslagit att påföljden förlust av avtjänad tid ska strykas faller även denna paragraf bort och numreringen av övriga paragrafer ändras.

14 (15) §. Avskildhet vid utredning. Utskottet har justerat uttrycken i början av paragrafens 1 mom. så att de motsvarar 3 §.

16 (17) §. *Beslutanderätt.* Eftersom utskottet föreslår att 9 § i detta kapitel ska strykas bör hänvisningen i paragrafens 3 mom. ses över.

16 kap. *Granskning av fängelselokaler och fångar.*

3 §. *Säkerhetskontroll av fångar.* Utskottet har justerat inledningen av 2 mom. så att den motsvarar 1 mom.

7 §. *Kontroll av drogpåverkan.* I paragrafen föreskrivs om fångars skyldighet att lämna urin-, saliv- eller utandningsprov.

På de grunder som utskottet redovisar vid 6 kap. 1 § föreslås att definitionen av dopningsmedel preciseras genom att i paragrafens 1 mom. ta in en hänvisning till 44 kap. 16 § i strafflagen.

10 §. *Beslutanderätt.* Utskottet har justerat formuleringen av 1 mom. så att det motsvarar 3 § 1 mom. i detta kapitel.

17 kap. *Granskning av andra personer.*

1 §. *Tillträde till ett fängelse.* Utskottet har sett över den första meningen i paragrafens 3 mom.

18 kap. *Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel.*

1 §. *Säkerhetsåtgärder.* I denna paragraf uppräknas de säkerhetsåtgärder, inklusive beläggande med fängsel, som står till buds i ett fängelse.

Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att termen "belägga med fängsel" förefaller ålderdomlig och att den borde ersättas med en modernare term.

Av motiven till regeringens proposition (s. 200/II) används som redskap för beläggande med fängsel i praktiken handbojor och knippförband av plast, med vilka händerna på en fånge kan bindas. Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att "belägga med fängsel" ersätts med termen "binda", vars innehåll framgår av 2 § i detta kapitel.

2 §. *Beläggande med fängsel.* Med hänvisning till det som anförs under 1 § i detta kapitel före-

slår lagutskottet att termen "beläggande med fängsel" ersätts med termen "bindande" i denna paragraf. Dessutom föreslår utskottet att innebörden av bindande definieras i inledningen av 1 mom. så att med bindande avses en begränsning av en fånges omedelbara rörelsefrihet genom handbojor, knippförband av plast eller på motsvarande sätt.

3 §. *Observation.* I paragrafen föreskrivs att en fånge får ställas under observation om det är nödvändigt för att trygga säkerheten för fången på grund av abstinenssymptom, självdestruktivt beteende eller för att betvinga våldsamt uppträdande.

Enligt grundlagsutskottet är det ett problem att det av bestämmelserna inte helt tydligt framgår vad som avses med observation. Grundlagsutskottet anser att bestämmelserna bör preciseras med de omnämmanden som framgår av motiven till propositionen och enligt vilka det är fråga om att en fånge placeras i ett rum eller en cell i vilken han eller hon kan hållas under uppsikt dygnet runt genom teknisk övervakning eller på något annat sätt.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att det inledande stycket i 1 mom. preciseras på detta sätt.

4 §. *Observation i isolering.* I paragrafen föreskrivs att en fånge får ställas under observation i isolering om det finns grundad anledning att misstänka att han eller hon i fängelset eller vid ankomsten till fängelset har berusningsmedel eller andra otillåtna ämnen eller föremål som avses i 9 kap. 1 § 1 eller 2 mom. i sin kropp.

Grundlagsutskottet framför i sitt utlåtande motsvarande anmärkningar beträffande observation i isolering som utskottet anförde när det gäller observation. Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att paragrafens 1 mom. preciseras. Eftersom syftet med observation i isolering är att övervaka att ämnen eller föremål som dolts i fångens kropp avlägsnas bör detta beaktas även vid utformningen av bestämmelsen. Lagutskottet föreslår därför att observation i isolering ska karakterise-

ras så att en fånge ska kunna observeras dygnet runt med tekniska hjälpmedel eller på annat sätt för att övervaka att berusningsmedel eller andra otillåtna ämnen eller föremål avlägsnas ur hans eller hennes kropp. Samtidigt understryker utskottet att observationen i sådana fall bör ske med finkänslighet särskilt om den oundgängligen förutsätter att exempelvis användningen av sanitetsutrymmen övervakas.

På grund av att formuleringen i 1 mom. har preciserats har utskottet också justerat 2 mom.

6 §. Användning av maktmedel. I paragrafens 1 mom. 1 punkten har utskottet gjort en lagteknisk justering.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om utomståendes rätt att tillgripa maktmedel när han eller hon bistår en tjänsteman vid fängårdsväsendet vid utförande av tjänsteuppdrag. Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att en reglering av denna typ i och för sig är godtagbar om det klart och tydligt föreskrivs att denna möjlighet är ett undantag och tillåten bara om en tjänsteman på grund av ett ytterst viktigt och skyndsamt tjänsteuppdrag måste anlita utomstående för att använda maktmedel. Enligt grundlagsutskottet är det viktigt att bestämmelsen kompletteras med dessa begränsningar.

Lagutskottet föreslår att momentet ändras i enlighet med grundlagsutskottets utlåtande.

Dessutom föreslår lagutskottet att som ett nytt 4 mom. intas en hänvisning till de bestämmelser i strafflagen som gäller excess i fråga om maktmedel.

7 §. Förfarandet. 8 §. Beslutanderätt. 9 §. Närmare bestämmelser. Till följd av den terminologiska ändring som utskottet föreslår i 1 och 2 § bör också dessa paragrafer ändras på motsvarande sätt.

19 kap. Anmälningar och lämnande av upplysningar.

10 §. Rätt att förtiga uppgifter. I paragrafen föreskrivs att en tjänsteman vid fängårdsväsendet har rätt att förtiga uppgifter och att rätten kan begränsas. Enligt 1 mom. är en tjänsteman vid

fängårdsväsendet när han eller hon hörs som vittne i en rättegång eller vid förundersökning inte skyldig att röja dens identitet som lämnat honom eller henne förtroliga upplysningar vid tjänsteutövningen om upplysningen gäller ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är minst fyra års fängelse eller ett narkotikabrott enligt 50 kap. 1—4 § i strafflagen.

Enligt propositionens motivering (s. 207/I) är avsikten med bestämmelsen bara att möjliggöra för fängvården att få tips om brottslighet som äger rum eller planeras i fängelserna så att ordningen i fängelset ska kunna garanteras. Lagutskottet noterar att den föreslagna bestämmelsen bara föreslås gälla tips från fångar. På grund av sakens stora betydelse föreslår utskottet att detta nämns i lagen. Det har dessutom preciserat paragrafformuleringen.

11 §. Beslutanderätt. Utskottet har korrigerat hänvisningen i paragrafen.

20 kap. Ändringssökande.

Bestämmelserna om besvärsrätt. Bestämmelserna i kapitlet om besvärsrätt i propositionen har skrivits utgående från att de beslut räknas upp i lagen som man får söka ändring i genom besvär antingen hos tingsrätten eller förvaltningsdomstolen.

Grundlagsutskottet framhåller i sitt utlåtande att en regel av detta slag inte klart anger om den som saken gäller kan få ett beslut som fattats med stöd av andra bestämmelser i lagen behandlat av domstol ens i det fall att beslutet gäller hans eller hennes i grundlagens 21 § 1 mom. förankrade rättigheter eller skyldigheter. Det påpekar vidare att förteckningar gällande besvärsrätt inte kan fungera som något slags indirekt förbud mot att söka ändring utan att det är förvaltningsprocesslagen, framför allt dess 5 §, och 21 § 1 mom. i grundlagen som avgör om beslutet kan överklagas eller inte. Som grundlagsutskottet ser det är det bästa sättet att reglera rätten att söka ändring att i lagen ta in den sedvanliga passusen om tillämpning av förvaltningsprocesslagen. De begränsningar i rätten att söka ändring som är tillåtliga med tanke på grundlagen kan skrivas in

i lagen i form av specifika förbud mot överklagande.

Lagutskottet noterar att det ofta är tvetydigt vilka avgöranden som innehåller ett sådant ställningstagande till individens rättigheter och skyldigheter att de kan anses vara överklagbara förvaltningsbeslut. I så fall måste man bestämma gränsen inte minst i relation till faktiskt förvaltningsverksamhet som inte är överklagbar. Det är besvärligt med en sådan gränsdragning framför allt i fängelsemiljö där man dagligen måste fatta en mängd avgöranden som inverkar på fångarnas situation. Därför är en sådan ändring som grundlagsutskottet förespråkar inte genomförbar i detta sammanhang. Lagutskottet menar att justitieministeriet ändå bör utreda om en förteckning enligt grundlagsutskottets modell kunde upprättas över vilka beslut som fattas i fängelset det inte går att söka ändring i. Samtidigt bör åtgärderna bedömas i relation till förfarandet med rättelseyrkande.

1 §. Besvär. I 1 mom. föreskrivs om de beslut som en fånge har rätt att söka ändring i genom besvär hos tingsrätten. Utskottet föreslår ovan att förlust av avtjänad tid ska strykas i disciplinära straff och därför måste 1 mom. strykas.

9 §. Ärenden som är föremål för ändringssökande. Utskottet har ändrat slutet på 1 mom. 1 punkten för att den ska svara mot ändringen i 2 kap. 7 §.

10 §. Rättelseyrkande. Utskottet har korrigerat en term i paragrafen.

12 §. Anförande av besvär. Utskottet har korrigerat tjänstebenenämningen i paragrafen.

13 §. Hur rättelseyrkanden och besvär påverkar verkställigheten. Enligt paragrafen avbryter framställande av rättelseyrkande inte verkställigheten av beslut om inte direktören för regionfängelset eller förvaltningsdomstolen beslutar annorlunda. Utskottet vill precisera paragrafen för att det klart ska framgå i vilken behandlingsfas dels direktören för regionfängelset, dels för-

valtningsdomstolen kan avbryta verkställigheten av beslutet.

22 kap. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

3 §. Övergångsbestämmelser. Utskottet har gjort en språklig precisering i 3 mom.

2. Häktningsslag

1 kap. Allmänna principer för verkställighet av häktning.

1 §. Tillämpningsområde. I paragrafen föreskrivs om de persongrupper i ett fängelse som häktningsslagen ska tillämpas på. Enligt 4 mom. finns bestämmelser om verkställighet av häktning i polisens förvaringslokaler i lagen om behandling av personer i förvar hos polisen. Propositionen om denna lag har ännu inte lämnats till riksdagen för behandling och därmed blir lagen stadfäst innan den antagits. Utskottet föreslår därför att hänvisningsbestämmelsen ges en mera generell formulering.

4 §. Krav som ställs på verkställighet av häktning. I paragrafen sägs att den häktades rättigheter med stöd av lagen inte får inskränkas mera än vad syftet med häktningen, förvaringssäkerheten i häktet och bevarandet av ordningen i fängelset kräver.

Grundlagsutskottet framhåller i sitt utlåtande att bestämmelsen på ett korrekt sätt lyfter fram att begränsningarna ska vara förankrade i lag och ändamålsbundna. Men med hänsyn till proportionalitetskravet och inte minst med tanke på en konsekvent skrivning bör bestämmelsen kompletteras med att begränsningarna ska vara nödvändiga.

Lagutskottet föreslår att paragrafen ändras på det sätt som grundlagsutskottet anför.

5 §. Behandlingen av häktade. Utskottet föreslår att 3 mom. ändras i motsvarighet till den föreslagna ändringen i 1 kap. 5 § 3 mom. i fängelselagen.

6 §. *Hörande av häktade.* Lagutskottet hänvisar till grundlagsutskottets ståndpunkt till 1 kap. 7 § i fängslagen och föreslår att 6 § ändras på motsvarande sätt.

3 kap. *Placering i fängelset, basvård och förflyttning.*

1 §. *Placering i fängelset.* I paragrafen föreskrivs om placering av häktade i fängelset. Enligt 1 mom. ska häktade placeras på andra avdelningar än fångar som avtjänar straff, bortsett från exceptionella situationer.

Grundlagsutskottet har konstaterat att skrivningen i bestämmelsen motsvarar artikel 10.2 a i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 7—8/1976), som under exceptionella förhållanden tillåter undantag från kravet att hålla åtalade personer och dömda personer åtskilda. Men med hänsyn till exakthetskravet ser utskottet det som ett problem att bestämmelsen inte ens i allmänna ordalag nämner vilken typs exceptionella förhållanden som avses. Därför har grundlagsutskottet ansett det angeläget att bestämmelserna preciseras på denna punkt.

Lagutskottet hänvisar till grundlagsutskottets utlåtande och föreslår att momentet kompletteras med en ny andra mening som beskriver vilket slag av exceptionella situationer som kan komma i fråga. Där ska sägas att man får avvika från placeringen för det första om den häktade själv begär det för att kunna delta i fängelseverksamheter. För det andra ska en avvikelse vara möjlig om det är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar häktade, fångar eller personalen. För det tredje ska där nämnas de fall där tillfällig isolering är nödvändig för att ordningen i fängelset ska kunna upprätthållas i exceptionella situationer. Det kan t.ex. handla om att någon fängelseavdelning måste stängas för en kortare tid.

9 §. *Beslutanderätt.* Utskottet föreslår motsvarande ändring i 3 mom. som i 6 kap. 6 § 3 mom. i fängelselagen.

5 kap. *De häktades egendom och inkomster.*

1 §. *Innehav av egendom.* Av de orsaker som nämns i samband med 6 kap. 1 § i fängelselagen föreslår utskottet att 2 mom. kompletteras med en hänvisning till 44 kap. 16 § i strafflagen.

6 kap. *Social- och hälsovård.*

7 §. *Beslutanderätt.* Enligt 2 mom. beslutar fängelsedirektören efter att om möjligt ha hört en läkare om att sända en häktad till vård eller undersökning enligt 2 §. Vad gäller beslutanderätten hänvisar utskottet till sin ståndpunkt till 10 kap. 10 § i fängelselagen.

7 kap. *Fritid.*

3 §. *Bibliotek.* Utskottet har gjort en lagteknisk precisering i paragrafen.

5 §. *Beslutanderätt.* Utskottet föreslår motsvarande ändring i paragrafen som i 11 kap. 8 § 1 mom. i fängelselagen.

8 kap. *Brevväxling och telefonsamtal.*

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande och det som utskottet anfört i samband med 12 kap. i fängelselagen föreslår det motsvarande ändringar i kapitlets 1, 2 och 7 § som i 12 kap. 1, 2 och 7 § i fängelselagen.

9 kap. *Besök och andra kontakter utanför fängelset.*

1 §. *Besök.* I paragrafen föreskrivs om de häktades rätt att ta emot besökare. Som framhålls i propositionens motivering (s. 224/II) har en häktad ofta fler outrättade ärenden utanför fängelset än vad fångar som avtjänar straff har. En häktad ska bl.a. enligt artikel 14 i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter garanteras mera omfattande rättigheter att stå i kontakt med sina ombud än fångar som avtjänar straff. Lagutskottet föreslår därför att 1 mom. kompletteras med en bestämmelse om de häktades rätt att utan oskäligt dröjsmål stå i kontakt med sitt ombud enligt 8 kap. 4 §.

I 2 mom. sägs att besök hos den häktade i regel ska övervakas. Utskottet föreslår motsvarande tillägg om meddelande om videoövervakning som i 13 kap. 2 § 2 mom. i fängelselagen.

Som lagutskottet ser det är det inte skäl att tillämpa huvudregeln om övervakade besök i 2 mom. på kontakter mellan den häktade och hans eller hennes ombud på grund av relationens konfidentiella särnatur. Därför vill lagutskottet komplettera paragrafen med ett nytt 3 mom. om att kontakter mellan den häktade och hans eller hennes ombud enligt 8 kap. 4 § inte får övervakas om det inte finns motiverad anledning att misstänka att den nya häktningsslagen eller föreskrifter eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den kommer att brytas vid kontakten.

5 §. *Besöksförbud.* Utskottet har korrigerat den oriktiga hänvisningen i 1 mom. och sett över språkdräkten i 3 mom.

10 kap. *Ordningen och disciplinen i ett fängelse.*

1 §. *Ordningsstadgan för ett fängelse.* Lagutskottet hänvisar till grundlagsutskottets utlåtande och föreslår motsvarande ändring i paragrafen som i 15 kap. 1 § i fängelselagen.

3 §. *Ordningsföreseelser.* Utskottet föreslår motsvarande ändringar i 1 mom. 4 och 5 punkten som i 15 kap. 1 § 1 mom. 4 och 6 punkten i fängelselagen.

4 §. *Disciplinstraff för häktade.* Utskottet har korrigerat en term i 2 mom.

11 kap. *Granskning av fängelselokaler och häktade.*

4 §. *Kroppsvsitation.* Utskottet har korrigerat en term i 2 mom.

7 §. *Kontroll av drogpåverkan.* På de grunder som anförs i samband med 6 kap. 1 § i fängelselagen

lagen föreslår utskottet att 1 mom. kompletteras med en hänvisning till 44 kap. 16 § i strafflagen.

12 kap. *Granskning av andra personer.*

1 §. *Tillträde till ett fängelse.* Utskottet har gjort en likadan språklig justering i 3 mom. som i 17 kap. 1 § 3 mom. i fängelselagen.

13 kap. *Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel.*

Lagutskottet hänvisar till grundlagsutskottets utlåtande och föreslår motsvarande ändringar i 1—4 § och 6—9 § som i 18 kap. 1—4 § och 6—9 § i fängelselagen.

Utskottet har dessutom korrigerat termerna i 3 § 1 mom. 1 punkten, 4 § 3 mom., det inledande stycket i 6 § 1 mom. och 8 §.

15 kap. *Ändringssökande.*

Bestämmelserna om besvärsmotstånd. Grundlagsutskottet påpekar i sitt utlåtande att förteckningar gällande besvärsmotstånd inte kan fungera som något slags indirekt förbud mot att söka ändring utan att det är förvaltningsprocesslagen, framför allt dess 5 §, och i sista hand grundlagens 21 § 1 mom. som avgör om beslutet kan överklagas eller inte. Det bästa sättet att reglera rätten att söka ändring är enligt grundlagsutskottet att i lagen ta in den sedvanliga passusen om tillämpning av förvaltningsprocesslagen. De begränsningar i rätten att söka ändring som är tillåtliga med tanke på grundlagen kan i sin tur skrivas in i lagen i form av specifika förbud mot överklagande.

På denna punkt hänvisar lagutskottet till det som anförs om 20 kap. i fängelselagen.

1. *Rättelseyrkande hos direktören för regionfängelset.* Utskottet har korrigerat en term i det finskspråkiga 2 mom.

16 kap. *Särskilda bestämmelser.*

1 §. *Tillämpning av fängelselagen.* Utskottet har gjort språkliga preciseringar i 1, 3 och 8 punkten.

3. Lag om ändring av tvångsmedelslagen

1 kap. Gripande, anhållande och häktning.

18 b §. Begränsning av kontakter. I paragrafen föreskrivs om rätt att begränsa den häktades kontakter med någon annan person medan förundersökning, åtalsprövning och rättegång pågår, vad som avses med begränsade kontakter och om beslut om begränsning. Enligt 4 mom. beslutar den domstol som beslutar om häktning på förslag av den som framställt häktningsyrkandet, åklagaren eller fängelsedirektören om begränsning av kontakter. Beslut om temporär begränsning av kontakter kan under vissa omständigheter också fattas av fängelsedirektören eller den anhållningsberättigade tjänstemannen. Enligt momentets slutdel ska begränsningen av kontakter och grunderna för begränsningen omprövas i samband med den nya behandling av häktningsärendet som avses i 1 kap. 22 §.

Utskottet har fäst sig vid propositionens motivering där det sägs att domstolen ska behandla ett ärende som gäller upprätthållande av en tillfällig begränsning av kontakter också i det fall att behandlingen av ett häktningsärende exceptionellt med stöd av 1 kap. 17 § i tvångsmedelslagen skjuts fram med tre dagar eller med den häktades samtycke för en längre tid. På grund av ärendets betydelse föreslår utskottet att momentet kompletteras med en bestämmelse om detta.

28 §. Behandling av häktade, anhållna och gripna. I paragrafen föreslås en hänvisningsbestämmelse till den nya häktningslagen och till lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen. Eftersom det sistnämnda lagförslaget ännu inte har lämnats till riksdagen för behandling går det inte att hänvisa till den i den föreliggande lagen. Därför har utskottet formulerat hänvisningen mera generellt.

9. Lag om ändring av 9 § i lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevisyfte i brottmål

9 §. Vissa bestämmelser om förfarande. Enligt 3 mom. tillämpas häktningslagen och lagen om

behandlingen av personer i förvar hos polisen på den som har överförts till eller som transporterats via Finland och som ska hållas i förvar.

På de grunder som anförs i samband med 1 kap. 28 § i det tredje lagförslaget kan det inte föreskrivas att den sistnämnda lagen tillämpas. Därför föreslår utskottet att det i paragrafen bara föreskrivs att häktningslagen tillämpas, precis som i den gällande lagen.

Ikraftträdande

Enligt propositionen träder lagarna i kraft den 1 januari 2006. Lagarna har ett materiellt samband med lagförslagen i propositionerna RP 261/2004 rd och RP 262/2004 rd. Därför påpekar utskottet att ikraftträdandet för de nu aktuella lagarna bör skjutas upp till en annan tidpunkt än det som sägs i motiven, om ikraftträdandet för lagarna i de två nämnda propositionerna skjuts upp.

Åtgärdsmotionen

Åtgärdsmotion AM 80/2003 vp. Utskottet dryftar i den allmänna motiveringen hälso- och sjukvården för fångar och särskilt missbrukarvården. I detta sammanhang fäste utskottet avseende vid att behövlig vård måste tryggas också efter frigivningen. Utskottet anser att syftet med åtgärdsmotionen uppfylls därmed och föreslår att åtgärdsmotionen förkastas.

Förslag till beslut

Med stöd av det som anförs ovan föreslår lagutskottet

att lagförslag 4—8 och 10—13 godkänns utan ändringar,

att lagförslag 1—3 och 9 godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att åtgärdsmotion AM 80/2003 rd förkastas.

Utskottets ändringsförslag

1.

Fängelselag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

I AVDELNINGEN
ALLMÄNNA BESTÄMMELSER
 1 kap.
**Allmänna bestämmelser om verkställighet av
 fängelse**

1 och 2 §
 (Som i RP)

3 §

*Krav som ställs på innehållet för verkställighet
 av fängelse*

*Fängelse innebär frihetsberövande eller be-
 gränsning av friheten. Verkställighet av fängel-
 se får inte medföra andra begränsningar i fångar-
 nas rättigheter och förhållanden än de som be-
 stäms i lag eller som nödvändigtvis följer av
 själva straffet.*

Fängelse skall verkställas så att verkställighe-
 ten är säker för samhället, personalen och fång-
 arna. *De myndigheter som svarar för verkställig-
 het av fängelse skall se till att ingen obehörigen
 kränker en fånges personliga integritet under
 fängelsetiden.* Förhållandena i fängelserna skall
 ordnas så att de i så hög grad som möjligt mot-
 svarar de förhållanden som råder i samhället.

(3 mom. som i RP)

4 §
 (Som i RP)

5 §

Behandlingen av fångar

(1 och 2 mom. som i RP)

Vid verkställigheten av fängelse som ådömts
unga personer som begått brott innan de fyllt 21
 år skall de behov som följer av fångens ålder och
 utvecklingsnivå särskilt beaktas.

6 §
 (Som i RP)

7 §

Hörande av fångar

En fånge skall *med iakttagande av 34 § i för-
 valtningslagen (434/2003)* höras då (*utesl.*) be-
 slut om boende, placering i fängelset och i sys-
 selsättning, disciplin samt andra (*utesl.*) beslut
 som gäller fångarna fattas.

8—11 §
 (Som i RP)

12 §

Hänvisningsbestämmelse

Bestämmelser om tjänstebeteckningar och be-
 hörighetsvillkor för tjänstemän vid Fångvårds-
 väsendet *utfärdas särskilt.*

II AVDELNINGEN

INLEDANDE AV VERKSTÄLLIGHET
OCH PLACERING I FÄNGELSE

2 kap.

Inledande av verkställighet1—6 §
(Som i RP)

7 §

Beviljande av betalningstid (utesl.) i ett fängelse

Innan verkställigheten av ett förvandlingsstraff inleds får högst två månader beviljas för betalning av böterna, om

1) en fånge som befinner sig i ett fängelse skall avtjäna ett förvandlingsstraff eller

2) en fånge som anländer till ett fängelse skall avtjäna ett förvandlingsstraff utöver något annat straff.

(2 och 3 mom. som i RP)

8 och 9 §
(Som i RP)

10 §

Beslutanderätt

(1 mom. som i RP)

Den verkställighetsansvarige beslutar om beviljande av betalningstid (*utesl.*) som avses i 7 §.

(3 mom. som i RP)

11 och 12 §
(Som i RP)

3 kap.

Beräkning av strafftid1—6 §
(Som i RP)

7 §

Inräkning i strafftiden

(1 och 2 mom. som i RP)

Om inledandet av ett straff har blivit försenat av någon annan orsak än den som avses i 2 kap. 1 § 3 mom. eller verkställigheten har avbrutits utan fångens förskyllan, inräknas denna tid i strafftiden.

8 och 9 §
(Som i RP)

4 kap.

Ankomst till ett fängelse och placering i fängelset1—5 §
(Som i RP)

6 §

Plan för strafftiden

(1 mom. som i RP)

Planen för strafftiden omfattar placeringen av fången, verksamheten under strafftiden, den övervakade friheten på prov och den villkorliga frigivningen samt en *permissionsplan*. I god tid innan fången sannolikt frigives skall planen kompletteras med en frigivnings- och övervakningsplan. När planen för frigivning görs upp, skall i behövlig utsträckning fångens förutsättningar att klara av friheten och behovet av tjänster utredas. Bestämmelserna i lagen om övervakad villkorlig frihet (/) skall tillämpas på övervakningsplanen.

(3 mom. som i RP)

7 §
(Som i RP)

8 §

Allmänna principer för placering i fängelser

När fångar placeras i fängelser, skall enligt planen för strafftiden fångens hemort, bevarandet av kontakter med nära anhöriga eller andra närstående, ålder, kön, hälsotillstånd, antalet inläggningar, fångens tidigare brottslighet och hans eller hennes egna önskemål samt möjligheter att bli placerad i en verksamhet som förutsätts i planen för strafftiden beaktas. *Beslut om placering skall dessutom fattas med beaktande av fångens möjligheter att sköta de frågor som gäller verkställigheten av fängelse på sitt modersmål.* En fånge skall inte intas i ett mera slutet fängelse eller på en mera slutna fängelseavdelning än vad ordningen och säkerheten i anstalten samt förvaringssäkerheten kräver. Dessutom skall bestämmelserna i 9 § iakttas.

(2 mom. som i RP)

9—12 §
(Som i RP)

5 kap.

Placering i fängelset

1—4 §
(Som i RP)

5 §

Säkerhetsavdelning

(1 mom. som i RP)

Rättigheterna för fångar som placerats på en säkerhetsavdelning får *inte begränsas mer än vad som är nödvändigt till följd av placeringen på säkerhetsavdelning.*

(3 mom. som i RP)

6—9 §
(Som i RP)

6 kap.

Förflyttning från ett fängelse till ett annat

1 §

Förflyttning från slutet fängelse till öppen anstalt

En fånge kan oberoende av straffets längd förflyttas från ett slutet fängelse till en öppen anstalt för en viss tid eller för att avtjäna den återstående delen av straffet enligt bestämmelserna i 4 kap. 8 §, om

1) förflyttningen till öppen anstalt *främjar genomförandet av planen för strafftiden,*

(2 och 3 punkten som i RP)

4) fången förbinder sig att inte använda berusningsmedel och *i strafflagens 44 kap. 16 § avsedda dopningsmedel* samt förbinder sig att genomgå den kontroll av drogpåverkan som avses i 16 kap. 7 § 3 mom.

2 §

Förflyttning från öppen anstalt till slutet fängelse

En fånge kan förflyttas från en öppen anstalt till ett slutet fängelse, om

1) fången gör sig skyldig till ett brott som enligt 2 kap. 13 § (*utesl.*) strafflagen inte får behandlas genom disciplinärt förfarande eller gör sig skyldig till en ordningsförseelse som avses i 15 kap. 3 § i denna lag,

(2—7 punkten som i RP)

(2 och 3 mom. som i RP)

3 §

Förflyttning till ett annat fängelse

En fånge kan förflyttas från ett slutet fängelse till ett annat slutet fängelse eller från en öppen anstalt till en annan öppen anstalt, om det *främjar genomförandet av* planen för strafftiden eller *annars är motiverat* och om det kan antas att fången anpassar sig till förhållandena i det andra fängelset.

(2 och 3 mom. som i RP)

4 ja 5 §
(Som i RP)

6 §

Fattande av beslut om förflyttning

(1 och 2 mom. som i RP)

Fängelsedirektören skall fatta beslut om *fång-
en skall tillåtas avlägsna sig från fängelset en-
ligt 5 § 2 mom.* Om vistelsen utanför fängelset
överskrider sju dygn, skall ärendet avgöras av
direktören för placeringsenheten eller, på för-
ordnande av direktören, av den tjänsteman som
svarar för verkställighet.

7 och 8 §
(Som i RP)

III AVDELNINGEN

INNEHÅLLET I VERKSTÄLLIGHETEN

7 kap.

Basvård och boende

1—8 §
(Som i RP)

8 kap.

Sysselsättning

1 §
(Som i RP)

2 §

Sysselsättningsplikt

Fångar är (*utesl.*) skyldiga att under den fast-
ställda arbets- och sysselsättningstiden delta i
någon sysselsättning som ordnas eller godkänns
av fängelset (*sysselsättningsplikt*).

(2 mom. som i RP)

3 §

Ordnande av sysselsättning

Fångar skall under den fastställda arbets- och
sysselsättningstiden ges tillfälle att uppfylla sys-
selsättningsplikten i en sysselsättning *som främ-
jar genomförandet av planen* för strafftiden.

(2 ja 3 mom. kuten HE)

4 §

Placering i sysselsättning

Fångar skall placeras i sysselsättning *med be-
aktande av planen* för strafftiden, (*utesl.*) ord-
ningen och säkerheten i fängelset samt säkerhe-
ten i samhället.

5—9 §
(Som i RP)

10 §

Förutsättningar för tillstånd

Det tillstånd *som avses i 6 § kan ges och be-
slut om placering enligt 9 § kan fattas om*

1) tillståndet eller placeringen *främjar ge-
nomförandet av planen för strafftiden,*

(2—4 punkten som i RP)

(2 mom. som i RP)

Tillståndet eller placeringen kräver dessutom
att

1) fången förbinder sig att avstå från berus-
ningsmedel och *i strafflagens 44 kap. 16 § av-
sedda dopningsmedel* och förbinder sig att ge-
nomgå kontroll av drogpåverkan enligt 16 kap.
7 § 3 mom., och

(2 punkten som i RP)

11 §

Återkallande av tillstånd eller placering

(1 mom. som i RP)

Om en fånge begår ett brott utanför fängelset, skall bestämmelserna i *strafflagens* 2 kap. 13 § (*utesl.*) iakttas.

12 och 13 §
(Som i RP)

14 §

Beslutanderätt

(1 och 2 mom. som i RP)

Genom ett *beslut* av Brottspåföljdsverket kan den beslutanderätt som avses i 2 mom. överföras på den tjänsteman som avses i 1 mom.

(4 mom. som i RP)

15 §
(Som i RP)

9 kap.

Fångarnas egendom och inkomster

1 §

Innehav av egendom

(1 mom. som i RP)

Fångarna har inte rätt att inneha alkohol, andra berusningsmedel, i *strafflagens* 44 kap. 16 § *avsedda* dopningsmedel och inte heller föremål avsedda för narkotikabruk. I ett slutet fängelse får en fånge inte inneha egendom som han eller hon utan tillstånd av en fångvårdsmyndighet fått av någon annan fånge.

(3—5 mom. som i RP)

2—10 §
(Som i RP)

10 kap.

Social- och hälsovård

1—11 §
(Som i RP)

11 kap.

Fritid

1—7 §
(Som i RP)

8 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman som utför styrnings- och övervakningsuppdrag skall (*utesl.*) fatta beslut om att förvägra deltagande i fritidsverksamhet, en gudstjänst, en andaktsstund eller någon annan religiös sammankomst enligt 3 § och om sådant förbud eller sådan begränsning av deltagande som avses i 2 § 2 mom. Arrangören av sammankomsten skall höras innan beslut om förvägran-
de fattas.

(2 mom. som i RP)

IV AVDELNINGEN

FÅNGARNAS KONTAKTER UTANFÖR FÄNGELSET

12 kap.

Brevväxling och telefonsamtal

1 §

Brevväxling och granskning av brev

Fångarna har rätt till korrespondens. Ett slutet brev eller någon annan postförsändelse till eller från en fånge får (*utesl.*) granskas med genomlysning eller på något annat motsvarande sätt utan att öppna försändelsen för undersökning av om den innehåller förbjudna ämnen eller föremål som avses i 9 kap. 1 § 1 eller 2 mom. Brev och andra postförsändelser får öppnas i enskilda fall, om det finns grundad anledning att misstänka att försändelsen innehåller sådana förbjudna ämnen eller föremål.

Om ämnen eller föremål som fången (*utesl.*) inte har tillstånd att inneha påträffas vid granskningen, skall de tas i förvar i fängelset. Penningtillgångar skall antecknas på fångens konto. Om det finns skäl att betvivla egendomens lagliga härkomst, skall saken anmälas på det sätt som avses i 19 kap. 1 §.

2 §

Läsning och kopiering av brev

Brev, andra postförsändelser eller meddelanden till eller från fångar får läsas, om det i *ett enskilt fall av grundad anledning* är nödvändigt för att förhindra eller utreda ett brott, avvärja en fara som hotar anstaltsordningen eller trygga fångens eller någon annans säkerhet.

Brev, andra postförsändelser eller meddelanden får kopieras, om det vid läsningen av dem framgår att försändelsen *sannolikt innehåller planer eller uppgifter* som gäller

(1 och 2 punkten som i RP)

(3 mom. som i RP)

3—6 §
(Som i RP)

7 §

Avlyssning och inspelning av telefonsamtal

En fånges telefonsamtal får avlyssnas, om det i *ett enskilt fall av grundad anledning* är nödvändigt för att förhindra eller utreda ett brott, säkerställa ordningen i fängelset eller trygga fångens eller någon annans säkerhet.

Telefonsamtalet får spelas in, om det vid avlyssning av samtalet framgår att det *sannolikt innehåller planer eller uppgifter* som gäller

(1 och 2 punkten som i RP)

Fången och den som fången står i telefonkontakt med skall underrättas om avlyssningen och möjligheten av inspelning av samtalet innan avlyssningen inleds. Bestämmelser om lämnande av uppgifter, dokumentation eller inspelningar som gäller innehållet i telefonsamtalet till polisen eller någon annan förundersökningsmyndig-

het finns i 19 kap. 2 §. *Dokumentation och inspelningar skall förstöras om de inte överlämnas till polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet med stöd av nämnda paragraf.*

(4 mom. som i RP)

8 §

Brevväxling och telefonsamtal på säkerhetsavdelningar

Andra brev- och postförsändelser till och från fångar på en säkerhetsavdelning än sådana som avses i 3 och 4 § får läsas, om det i *ett enskilt fall är nödvändigt för att förhindra eller utreda ett brott, avvärja en fara som hotar anstaltsordningen eller trygga fångens eller någon annans säkerhet*. I övrigt skall bestämmelserna i 1 §, 2 § 2 och 3 mom. och 3—5 § iakttas i fråga om fångarnas brevväxling.

(2 mom. som i RP)

9—12 §

(Som i RP)

13 kap.

Besök och andra kontakter utanför fängelset

1 §

Besök

(1 mom. som i RP)

Den rätt som en fånge som placerats på en säkerhetsavdelning har att träffa andra besökare än nära anhöriga eller andra närstående eller *ett ombud* som avses i 12 kap. 4 § kan begränsas, om det finns grundad anledning att misstänka *att brott mot denna lag eller mot bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den kommer att begås under besöket*.

2 §

Besöksrum och övervakning av besök

(1 mom. som i RP)

Besök hos fången skall övervakas på behövt sätt. Besök kan även övervakas med video-utrustning. *Fången och besökaren skall på lämpligt sätt underrättas om övervakning med video-utrustning.* I fråga om förvaring och utplåning av inspelningar som uppkommit vid övervakningen iakttas bestämmelserna om besökarregister i lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff.

3—5 §
(Som i RP)

6 §
Besöksförbud

(1 och 2 mom. som i RP)

Besöksförbud får inte meddelas nära anhöriga, andra närstående eller fångens i 12 kap. 4 § avsedda ombud. *Besöksförbud får heller inte meddelas* när ett besök kan ordnas på det sätt som avses i 4 § 2 mom. så att ordningen i fängelset inte äventyras.

(4 mom. som i RP)

7—11 §
(Som i RP)

12 §
Närmare bestämmelser
(Den svenska texten som i RP)

14 kap.

Permission

1 §
(Som i RP)

2 §

Permission på basis av strafftidens längd

Permission på basis av strafftidens längd kan på ansökan beviljas, om

1) *permissionen gör det lättare att genomföra planen för strafftiden (utesl.),*
(2 och 3 punkten som i RP)

3—5 §
(Som i RP)

6 §

Ledsagad permission

(1 och 2 mom. som i RP)

Om en fånge som avtjänar fängelse på livstid inte beviljas permission under den tid som avses i 3 §, skall fången beviljas ledsagad permission minst en gång per år (*utesl.*).

7—10 §
(Som i RP)

11 §
Beslutanderätt

(1 och 2 mom. som i RP)

(*Utesl.*) Brottsförhållningsverket kan besluta att den beslutanderätt som avses i 2 mom. överförs på fängelsedirektören.

12 §
(Som i RP)

V AVDELNINGEN

DISCIPLIN, ÖVERVAKNING OCH
GRANSKNING

15 kap.

Ordningen och disciplinen i ett fängelse

1 §

Ordningsstadgan för ett fängelse

Ett fängelse skall ha en ordningsstadga som innehåller *mer detaljerade* bestämmelser än denna lag och de *bestämmelser och föreskrifter* som meddelats med stöd av den och som gäller vistelse på fängelseområdet, låsning av lokalerna, avdelningar, hur besök, telefonkontakter och fritidsverksamhet skall ordnas, innehav av egendom samt andra motsvarande enskilda omständigheter som hänför sig till upprätthållandet av ordningen i fängelset och ordnandet av sysselsättningen.

2 §
(Som i RP)

3 §
Ordningsföreseelser

En fånge kan påföras disciplinstraff om fången gör sig skyldig till en *ordningsföreseelse*. Ordningsföreseelser är att

(1—3 punkten som i RP)

4) bryta mot fängelsets i 1 § avsedda ordningsstadga *förutsatt att ordningsstadgan uttryckligen anger att föreseelsen kan leda till disciplinstraff*,

(5 punkten som i RP)

6) underlåta att följa en uppmaning eller befallning som en tjänsteman vid Fångvårdsväsendet har givit inom ramen för sin behörighet i syfte att upprätthålla ordningen *eller säkerheten* i fängelset,

(2 mom. som i RP)

4 §

Disciplinstraff för fångar

Om en tillrättavisning inte anses vara en tillräcklig påföljd, kan fången disciplinärt bestraffas med

1) varning,

2) begränsning av deltagande i fritidsverksamhet, användning av pengar eller andra betalningsmedel eller innehav av egendom för högst trettio dygn (*förlust av rättigheter*), *eller*

3) placering i enrum för högst fjorton dygn (*straff i enrum*) (*utesl.*).

(4 punkten *utesl.*)

(2 mom. som i RP)

5—8 §
(Som i RP)

9 §
(*Utesl.*)

9—13 (10—14) §
(Som i RP)

14 (15) §

Avskildhet vid utredning

Medan en *ordningsföreseelse* som begåtts av en fånge utreds och beslutet om disciplinstraff inväntas, kan fången hållas avskild från övriga fångar, om det är nödvändigt för att bevara ordningen eller av andra särskilda skäl. Avskildheten får inte överskrida sju dygn.

(2 mom. som i RP)

15 (16) §
(Som i RP)

16 (17) §

Beslutanderätt

(1—3 mom. som i RP)

En säkerhetsansvarig skall besluta om tillrättavisning och utredning av ordningsföreseelser.

En säkerhetsansvarig eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen skall besluta om avskildhet enligt 14 §.

(5 mom. som i RP)

17 och 18 (18 och 19) §
(Som i RP)

16 kap.

Granskning av fängelselokaler och fångar

1 och 2 §
(Som i RP)

3 §

Säkerhetskontroll av fångar

(1 mom. som i RP)

Vid säkerhetskontroll av fångar kan man med hjälp av en metalldetektor, någon annan teknisk anordning, en tränad hund, ytlig undersökning av kläderna eller på något annat motsvarande sätt *granska en fånge* för att det skall kunna säkerställas att *denne* inte medför föremål eller ämnen

(1—3 punkten som i RP)
(3 mom. som i RP)

4—6 §
(Som i RP)

7 §

Kontroll av drogpåverkan

Om det finns skäl att misstänka att en fånge är påverkad av alkohol, något annat berusningsmedel eller *ett i strafflagens 44 kap. 16 § avsett dopningsmedel*, kan han eller hon åläggas att lämna urin-, saliv- eller utandningsprov.

(2—4 mom. som i RP)

8 och 9 §
(Som i RP)

10 §

Beslutanderätt

(Den svenska texten i 1 mom. som i RP)
(2 ja 3 mom. som i RP)

17 kap.

Granskning av andra personer

1 §

Tillträde till ett fängelse

(1 ja 2 mom. som i RP)

Tillträde till fängelset kan förvägras eller visstelse på fängelseområdet förbjudas den som inte iakttar ett åläggande eller villkor som meddelats honom eller henne *med stöd av 2 mom.* eller *som vägrar att genomgå den säkerhetskontroll som avses i 2 §.* Den som på grund av berusning, hotfullt beteende eller av någon annan motsvarande anledning kan äventyra ordningen eller säkerheten i fängelset får inte heller beviljas tillträde till fängelset. När det gäller förvägran av tillträde för besökare hos fångarna skall dessutom bestämmelserna i 13 kap. 4 § iakttagas.

2—9 §
(Som i RP)

18 kap.

Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel

1 §

Säkerhetsåtgärder

Säkerhetsåtgärder är i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel *användning av fängsel, observation, observation i isolering* samt avskildhet.

(2 mom. som i RP)

2 §

Användning av fängsel

En fånges omedelbara rörelsefrihet får begränsas med handbojor, knippförband av plast eller motsvarande medel, om det är nödvändigt för att

(1—4 punkten som i RP)

(Utesl.) Fängsel får inte användas längre än nödvändigt. Om fängsel används med stöd av 1 mom. 2 punkten, skall i mån av möjlighet en läkare höras. När fången skall höras inför domstol, skall fängslen avlägsnas, om inte rättens ordförande av särskilda skäl bestämmer annorlunda. Fängslen skall också avlägsnas om det är nödvändigt för att vidta en medicinsk åtgärd.

3 §

Observation

En fånge får placeras i ett rum eller en cell där han eller hon kan observeras dygnet runt med hjälp av teknisk utrustning eller på annat sätt, om det är nödvändigt för att

(1—3 punkten som i RP)

(2 och 3 mom. som i RP)

4 §

Observation i isolering

Om det finns grundad anledning att misstänka att en fånge i fängelset eller vid ankomsten till fängelset har förbjudna ämnen eller föremål som avses i 9 kap. 1 § 1 eller 2 mom. i sin kropp, får fången placeras i ett rum eller en cell där det med hjälp av teknisk utrustning eller på något annat sätt dygnet runt går att observera fången och att de förbjudna ämnena och föremålen avlägsnas ur hans eller hennes kropp.

Observation i isolering får fortgå tills de förbjudna ämnena eller föremålen har avlägsnat sig från fångens kropp eller tills det annars inte längre finns skäl till isolering. Observation i isolering får dock inte fortgå längre än sju dygn. Om observation i isolering äventyrar fångens hälsa, skall den avbrytas. Om det vid kroppsbe-

siktning har upptäckts att fången har ämnen eller föremål som avses i 1 mom. i kroppen, får tiden för observation i isolering förlängas också efter den maximala tiden sju dygn, dock med ytterligare högst sju dygn.

(3 mom. som i RP)

5 §

(Som i RP)

6 §

Användning av maktmedel

En tjänsteman vid Fångvårdsväsendet har vid utförande av tjänsteuppdrag i ett fängelse, på dess område och i dess omedelbara närhet, under fångtransport samt i sysselsättning som övervakas av Fångvårdsväsendet rätt att använda maktmedel

1) för att förhindra att en fånge rymmer eller olovligt avviker, för att bryta motstånd och för att vidta de övervaknings-, gransknings- och säkerhetsåtgärder som avses i detta kapitel eller 16 (utesl.) kap.,

(2 och 3 punkten som i RP)

(2 mom. som i RP)

Den som på begäran eller med samtycke av en tjänsteman som avses i 1 mom. tillfälligt bistår denne i en situation där det är nödvändigt att anlita utomstående för att använda maktmedel vid en ytterst viktig och brådskande tjänsteförrättning som avses i denna paragraf har rätt att under tjänstemannens ledning använda de nödvändiga maktmedel som med hänsyn till omständigheterna kan anses försvarliga.

Bestämmelser om överdriven användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen. (Nytt)

7 §

Förfarandet

(1 mom. som i RP)

När beslut om användning av fängsel enligt 2 § 1 mom. 2 eller 3 punkten, om användning av

maktmedelsredskap eller om ställande under observation i isolering fattas, skall orsaken till och varaktigheten av åtgärden antecknas.

8 §

Beslutanderätt

Beslut om *användning* av fängsel skall fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter. Beslut om ställande under observation och observation i isolering skall fattas av en säkerhetsansvarig eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen. Beslut om avskildhet fattas av fängelsedirektören.

9 §

Närmare bestämmelser

(Den svenska texten som i RP)

19 kap.

Anmälningar och lämnande av upplysningar

1—9 §
(Som i RP)

10 §

Rätt att förtiga uppgifter

När en tjänsteman vid Fångvårdsväsendet hörs som vittne i en rättegång eller vid förundersökning är han eller hon inte skyldig att röja identiteten i fråga om den *fånge* som lämnat honom eller henne förtroliga upplysningar vid utförandet av tjänsteuppdrag, *om upplysningarna* gäller ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är minst fyra års fängelse eller gäller ett narkotikabrott enligt 50 kap. 1—4 § i

strafflagen. Tjänstemannen har dock inte rätt att förtiga uppgifterna, om den som lämnat uppgiften samtycker till att hans eller hennes identitet röjs eller om det är uppenbart att röjandet av dessa uppgifter inte äventyrar hans eller hennes, en nära anhörigs eller någon annan närståendes säkerhet.

(2 mom. som i RP)

11 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören eller en av direktören förordnad säkerhetsansvarig beslutar om anmälningar och lämnande av upplysningar enligt 1, 2, 4, 5 och 8 §.

12 §

(Som i RP)

VI AVDELNINGEN

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

20 kap.

Ändringssökande*Besvär hos tingsrätten*

1 §

Rätt att anföra besvär hos tingsrätten

En fånge har rätt att söka ändring hos tingsrätten genom besvär *i beslut om uppskov med villkorlig frigivning enligt 2 c kap. 9 § i strafflagen*.
(2 mom. som i RP)

2—8 §
(Som i RP)

Rättelseyrkande hos direktören för regionfängelset

9 §

Ärenden som är föremål för ändringsökande

Yrkande på rättelse kan anföras hos direktören för regionfängelset (*utesl.*) och besvär hos förvaltningsdomstolen i följande beslut (*utesl.*):

1) uppskov med verkställigheten på grund av hälsoskäl enligt 2 kap. 3 §, uppskov med verkställigheten på andra grunder än hälsoskäl enligt 4 § i samma kapitel, återkallande av uppskov enligt 6 § i samma kapitel och beviljande av betalningstid (*utesl.*) enligt 7 § i samma kapitel,

(2—11 punkten som i RP)

(2 mom. som i RP)

10 §

Rättelseyrkande

Ett rättelseyrkande skall framställas skriftligen inom en vecka efter att beslutet *med anvisning om rättelseyrkande* har delgetts fången. Rättelseyrkandet tillställs den myndighet som fattade beslutet .

11 §

(Som i RP)

12 §

Anförande av besvär

(1 mom. som i RP)

I beslut som fattats av *direktören för ett regionfängelse eller brottspåföljdsverket* söks ändring genom besvär hos Helsingfors förvaltningsdomstol utan rättelseyrkanden enligt 10 och 11 §.

(3 mom. som i RP)

13 §

Hur rättelseyrkanden och besvär påverkar verkställigheten

Framställande av rättelseyrkande avbryter inte verkställigheten av beslut enligt 9 §, om inte *den direktör för regionfängelset som behandlar rättelseyrkandet eller den förvaltningsdomstol som behandlar besvären* beslutar något annat.

14—16 §

(Som i RP)

21 kap.

Frigivning

1—3 §

(Som i RP)

22 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1 och 2 §

(Som i RP)

3 §

Övergångsbestämmelser

(1 och 2 mom. som i RP)

Vad som i lag eller förordning bestäms om straffanstalt *tillämpas* efter denna lags ikraftträdande *på* fängelse.

(4 mom. som i RP)

2.

Häktningslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

I AVDELNINGEN

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

1 kap.

Allmänna principer för verkställighet av häktning

1 §

Tillämpningsområde

(1—3 mom. som i RP)

Bestämmelser om verkställighet av häktning i polisens förvaringslokaler *utfärdas särskilt*. Bestämmelser om verkställighet av häktning när sinnesundersökning utförs finns också i mentalvårdslagen (1116/1990).

2 och 3 §
(Som i RP)

4 §

Krav som ställs på verkställighet av häktning

Den häktades rättigheter får inte med stöd av denna lag inkränkas mera än vad syftet med häktningen, förvaringssäkerheten i häktet och bevarandet av ordningen i fängelset *med nödvändighet* kräver.

5 §

Behandlingen av häktade

(1 och 2 mom. som i RP)

Vid verkställighet av häktning som gäller unga personer *som begått brott innan de fyllt 21 år* skall de behov som följer av den häktades ålder och utvecklingsnivå särskilt beaktas.

6 §

Hörande av häktade

Den häktade skall *med iakttagande av 34 § i förvaltningslagen (434/2003)* höras då (*utesl.*) beslut fattas om placering i fängelse, boende, disciplin samt andra (*utesl.*) beslut som gäller honom eller henne fattas.

7 §

(Som i RP)

II AVDELNINGEN

INLEDANDE AV HÄKTNING

2 kap.

Ankomst till ett fängelse

1—6 §
(Som i RP)

3 kap.

Placering i fängelset, basvård och förflyttning

1 §

Placering i fängelset

Häktade skall placeras i andra fängelser eller på andra avdelningar än fångar som avtjänar straff. *Detta krav får emellertid frångås om den häktade ber om det på grund av deltagande i systeruppställning, om det är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar fångarnas, de häktades eller de anställdas säkerhet eller om det annars till-*

fälligt är nödvändigt för att upprätthålla ordningen i fängelset i en exceptionell situation. En häktad som väntar på beslut av en fullföljdsdomstol får med hans eller hennes samtycke placeras på samma avdelning som fångar som avtjänar straff, om detta inte äventyrar syftet med häktingen.

(2 och 3 mom. som i RP)

2—8 §
(Som i RP)

9 §

Beslutanderätt

(1 och 2 mom. som i RP)

Fängelsedirektören beslutar om *den häktade skall tillåtas avlägsna sig från fängelset enligt 8 §.* Om vistelsen utanför fängelset varar över sju dygn, beslutar direktören för placeringsenheten i frågan.

10 §
(Som i RP)

III AVDELNINGEN

INNEHÅLLET I VERKSTÄLLIGHETEN AV HÄKTNING

4 kap.

Sysselsättning

1—4 §
(Som i RP)

5 kap.

De häktades egendom och inkomster

1 §

Innehav av egendom

(1 mom. som i RP)

De häktade har inte rätt att inneha alkohol, andra berusningsmedel, i *strafflagens 44 kap. 16 § avsedda* dopningsmedel eller föremål avsedda för narkotikabruk. En häktad får inte inneha egendom som han eller hon utan tillstånd av en fängvårdsmyndighet fått av någon annan *häktad.* (3—5 mom. som i RP)

2—9 §
(Som i RP)

6 kap.

Social- och hälsovård

1—8 §
(Som i RP)

7 kap.

Fritid

1 och 2 §
(Som i RP)

3 §

Bibliotek

De häktade skall tillräckligt ofta ges tillträde till fängelsebiblioteket eller möjlighet att använda allmänna bibliotekstjänster. De häktade skall handledas i användningen av biblioteket. Bibliotekstjänster för häktade som avses i 3 kap. 2 § och i 2 § 1 mom. 1 och 2 punkten i *detta kapitel* skall ordnas på något annat sätt.

4 §
(Som i RP)

5 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter fattar (*utesl.*) beslut om att förvägra

deltagande i fritidsverksamhet, en gudstjänst, en andaktsstund eller någon annan religiös sammankomst och om sådant förbud eller sådan begränsning av deltagande som avses i 1 § 2 mom. Arrangören av sammankomsten skall höras innan beslut om förvägrande fattas.

IV AVDELNINGEN

DE HÄKTADES KONTAKTER UTANFÖR FÄNGELSET

8 kap.

Brevväxling och telefonsamtal

1 §

Brevväxling och granskning av brev

(1 mom. som i RP)

Ett slutet brev eller någon annan postförsändelse till eller från en häktad får (*utesl.*) granskas med genomlysning eller på något annat motsvarande sätt utan att öppna försändelsen för undersökning av om den innehåller förbjudna ämnen eller föremål som avses i 5 kap. 1 § 1 och 2 mom. Brev och andra postförsändelser får öppnas i enskilda fall, om det finns grundad anledning att misstänka att försändelsen innehåller sådana förbjudna ämnen eller föremål.

Om ämnen eller föremål som den häktade (*utesl.*) inte har tillstånd att inneha påträffas vid granskningen, skall de tas i förvar i fängelset. Penningtillgångar skall antecknas på den häktades konto. I fråga om anmälan som skall göras när det finns skäl att betvivla att egendom har ett lagligt ursprung gäller bestämmelserna i 16 kap. 1 § 9 punkten.

2 §

Läsning och kopiering av brev

Brev, andra postförsändelser eller meddelanden till eller från en häktad får läsas, om det i ett

enskilt fall av grundad anledning är nödvändigt för att säkerställa syftet med häktningen, förhindra eller utreda ett brott, avvärja en fara som hotar anstaltsordningen eller trygga den häktades eller någon annans säkerhet.

Ett brev, någon annan postförsändelse eller ett meddelande får kopieras, om det vid läsningen framgår att försändelsen eller meddelandet sannolikt innehåller planer eller uppgifter som gäller

(1 och 2 punkten som i RP)

(3 mom. som i RP)

3—6 §

(Som i RP)

7 §

Avlyssning och inspelning av telefonsamtal

En häktads telefonsamtal får avlyssnas, om det i ett enskilt fall av grundad anledning är nödvändigt för att förhindra eller utreda ett brott, säkerställa syftet med häktningen eller ordningen i fängelset eller trygga den häktades eller någon annans säkerhet.

Ett telefonsamtal kan spelas in, om det vid avlyssningen framgår att telefonsamtalet sannolikt innehåller planer eller uppgifter som gäller

(1 och 2 punkten som i RP)

Den häktade och den som den häktade står i telefonkontakt med skall underrättas om avlyssningen och möjligheten till inspelning av samtalet innan avlyssningen inleds. Bestämmelser om lämnandet av uppgifter, dokumentation eller inspelningar som gäller innehållet i telefonsamtalet till polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet finns i 16 kap. 1 § 9 punkten. Dokumentation och inspelningar skall förstöras om de inte överlämnas till polisen eller någon annan förundersökningsmyndighet med stöd av nämnda lagrum.

(4 mom. som i RP)

8—10 §

(Som i RP)

9 kap.

Besök och andra kontakter utanför fängelset

1 §

Besök

De häktade har rätt att under behövlig övervakning ta emot besökare vid tidpunkter som reserverats för besök så ofta det är möjligt utan att ordningen och verksamheten i fängelset störs, om inte denna rätt begränsats enligt 1 kap. 18 b § i tvångsmedelslagen. Besök kan tillåtas även vid andra tillfällen än vid de tidpunkter som reserverats för besök, om det är nödvändigt med hänsyn till den häktades kontakter eller av något annat särskilt skäl. *En häktad har dock alltid rätt att utan ogrundat dröjsmål ta emot besök av sitt i 8 kap. 4 § avsedda ombud.* Bestämmelser om granskning av den som kommit för att besöka en häktad (*besökare*) finns i 12 kap.

Besök hos den häktade skall övervakas på behövligt sätt. Besök kan även övervakas med videoutrustning. *Den häktade och besökaren skall på lämpligt sätt underrättas om övervakning med videoutrustning.* I fråga om förvaring och utplåning av upptagningar som uppkommit vid övervakningen iakttas bestämmelserna om besöksregister i lagen om behandling av personuppgifter vid verkställighet av straff.

När en häktad tar emot besök av sitt i 8 kap. 4 § avsedda ombud får detta besök utan hinder av 2 mom. inte övervakas, om det inte finns grundad anledning att misstänka att brott mot denna lag eller mot bestämmelser och föreskrifter som utfärdats med stöd av den begås under besöket. (Nytt)

2—4 §
(Som i RP)

5 §

Besöksförbud

Om en besökare har konstaterats medföra eller försöka medföra narkotika eller sådana före-

mål eller ämnen som avses i 5 kap. 1 § 1 eller 2 mom. *till fängelset*, eller äventyra säkerheten eller allvarligt störa ordningen i fängelset, kan besökaren meddelas ett med hänsyn till omständigheterna skäligt, högst sex månaders, förbud att besöka fängelset (*besöksförbud*). Ett besöksförbud kan förlängas, om det fortfarande är nödvändigt för att förhindra den verksamhet som ligger till grund för förbudet.

(2 mom. som i RP)

Besöksförbud får inte meddelas nära anhöriga, andra närstående eller den häktades i 8 kap. 4 § avsedda ombud. *Besöksförbud får heller inte meddelas* när ett besök kan ordnas på det sätt som avses i 3 § 2 mom. så att ordningen i fängelset inte äventyras .

(4 mom. som i RP)

6—11 §
(Som i RP)

V AVDELNINGEN

DISCIPLIN, ÖVERVAKNING OCH GRANSKNING

10 kap.

Ordningen och disciplinen i ett fängelse

1 §

Ordningsstadgan för ett fängelse

Ett fängelse skall ha en ordningsstadga som innehåller *mer detaljerade* bestämmelser än denna lag och de *bestämmelser och* föreskrifter som meddelats med stöd av den och som gäller vistelse på fängelseområdet, läsning av lokaler, avdelningar, hur besök, telefonkontakter och fritidsverksamhet skall ordnas, innehav av egendom samt andra motsvarande enskilda omständigheter som hänför sig till upprätthållandet av ordningen i fängelset och ordnandet av sysselsättningen.

2 §
(Som i RP)

3 §

Ordningsförelser

En häktad kan påföras disciplinstraff, om han eller hon gör sig skyldig till en *ordningsförelse*. Ordningsförelser är att

(1—3 punkten som i RP)

4) bryta mot fängelsets i 1 § avsedda ordningsstadga, *förutsatt att ordningsstadgan uttryckligen anger att förelsen kan leda till disciplinstraff*, och

(Den svenska texten i 5 punkten som i RP)

(2 mom. som i RP)

4 §

Disciplinstraff för häktade

(1 mom. som i RP)

(Den svenska texten i 2 mom. som i RP)

5—18 §
(Som i RP)

11 kap.

Granskning av fängelselokaler och häktade

1—3 §
(Som i RP)

4 §

Kroppsvsitation

(1 mom. som i RP)

(Den svenska texten i 2 mom. som i RP)

5 och 6 §
(Som i RP)

7 §

Kontroll av drogpåverkan

Om det finns skäl att misstänka att en häktad är påverkad av alkohol, något annat berusningsmedel eller *ett i strafflagens 44 kap. 16 § avsett dopningsmedel*, kan han eller hon åläggas att lämna urin-, saliv- eller utandningsprov.

(2—4 mom. som i RP)

8—10 §
(Som i RP)

12 kap.

Granskning av andra personer

1 §

Tillträde till ett fängelse

(1 och 2 mom. som i RP)

Tillträde till fängelset kan förvägras eller visstelse på fängelseområdet förbjudas den som inte iakttar ett åläggande eller villkor som meddelats honom eller henne *med stöd av 2 mom. eller som vägrar att genomgå den säkerhetskontroll som avses i 2 §*. Den som på grund av berusning, hotfullt beteende eller av någon annan motsvarande anledning kan äventyra ordningen eller säkerheten i fängelset får inte heller beviljas tillträde till fängelset. När det gäller förvägran av tillträde för besökare iaktas dessutom bestämmelserna i 9 kap. 3 §.

2—9 §
(Som i RP)

13 kap.

Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel

1 §

Säkerhetsåtgärder

Säkerhetsåtgärder är i enlighet med bestämmelserna i detta kapitel begränsning av kontakter, användning av fängsel, observation, observation i isolering samt avskildhet.

(2 och 3 mom. som i RP)

2 §

Användning av fängsel

En häktads omedelbara rörelsefrihet får begränsas med handbojor, knippförband av plast eller motsvarande medel, om det är nödvändigt för att

(1—4 punkten som i RP)

(*Utesl.*) Fängsel får inte användas längre än nödvändigt. Om (*utesl.*) fängsel används med stöd av 1 mom. 2 punkten, skall i mån av möjlighet en läkare höras. När den häktade skall höras inför domstol, skall fängslens avlägsnas, om inte rättens ordförande av särskilda skäl bestämmer annorlunda. Fängslens skall också avlägsnas, om det är nödvändigt för att vidta en medicinsk åtgärd.

3 §

Observation

En häktad får placeras i ett rum eller en cell där han eller hon kan observeras dygnet runt med hjälp av teknisk utrustning eller på annat sätt, om det är nödvändigt för att

(1—3 punkten som i RP)

(2 och 3 mom. som i RP)

4 §

Observation i isolering

Om det finns grundad anledning att misstänka att en häktad under vistelsen i fängelset eller vid ankomsten till fängelset har förbjudna ämnen eller föremål som avses i 5 kap. 1 § 1 eller 2 mom. i sin kropp, får den häktade placeras i ett rum eller en cell där det med hjälp av teknisk utrustning eller på något annat sätt dygnet runt går att observera den häktade och att de förbjudna ämnena eller föremålen avlägsnas ur hans eller hennes kropp.

Observation i isolering får fortgå tills de förbjudna ämnena eller föremålen har avlägsnat sig från den häktades kropp eller tills det annars inte längre finns skäl till isolering. Observation i isolering får dock inte fortgå längre än sju dygn. Om observation i isolering äventyrar den häktades hälsa, skall den avbrytas. Om det vid kroppsbesiktning har upptäckts att den häktade har föremål eller ämnen som avses i 1 mom. i kroppen, får tiden för observation i isolering förlängas också efter den maximala tiden av sju dygn, dock med ytterligare högst sju dygn.

(Den svenska texten i 3 mom. som i RP)

5 §

(Som i RP)

6 §

Användning av maktmedel

En tjänsteman vid Fångvårdsväsendet har vid utförande av tjänsteuppdrag i ett fängelse, på dess område och i dess omedelbara närhet, under fängstransport samt i sysselsättning som övervakas av Fångvårdsväsendet rätt att använda maktmedel

1) för att förhindra att en häktad rymmer eller olovligt avviker, för att bryta motstånd och för att vidta de övervaknings-, gransknings- och säkerhetsåtgärder som avses i detta kapitel eller i 11 (*utesl.*) kap.,

(2 och 3 punkten som i RP)

(2 mom. som i RP)

Den som på begäran eller med samtycke av en tjänsteman som avses i 1 mom. *tillfälligt* bistår denne *i en situation där det är nödvändigt att anlita utomstående för att använda maktmedel* vid en *ytterst viktig och brådskande* tjänsteförrättning som avses i *denna paragraf* har rätt att under tjänstemannens ledning använda de nödvändiga maktmedel som med hänsyn till omständigheterna kan anses försvarliga.

Bestämmelser om överdriven användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen. (Nytt)

7 §

Förfarandet

(1 mom. som i RP)

När beslut om *användning av fängsel* enligt 2 § 1 mom. 2 eller 3 punkten, användning av maktmedel eller ställande under observation i isolering fattas, skall orsaken till och varaktigheten av åtgärden antecknas.

8 §

Beslutanderätt

Beslut om *användning av fängsel* skall fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter. Beslut om ställande under observation och observation i isolering skall fattas av en säkerhetsansvarig eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen. Beslut om avskildhet fattas av fängelsedirektören.

9 §

Närmare bestämmelser

(Den svenska texten som i RP)

VI AVDELNINGEN

MUUT SÄÄNNÖKSET

14 kap.

Transport av häktade

1—5 §
(Som i RP)

15 kap.

Ändringssökande

1 §

Rättelseyrkande hos direktören för regionfängelset

(1 mom. som i RP)
(Den svenska texten i 2 mom. som i RP)

2 §
(Som i RP)

16 kap.

Särskilda bestämmelser

1 §

Tillämpning av fängselagen

Vid verkställighet av häktning tillämpas på motsvarande sätt vad som föreskrivs om verkställighet av fängelse i följande bestämmelser i fängselagen:

1) 1 kap. 4 § om regionfängelsernas uppgift och förhållandena i fängelser, 6, 8 och 9 § om *utövande av befogenheter och om* behörighet, samt 11 § om handräckning,

(2 punkten som i RP)

3) 5 kap. 1 § 1 mom. om avdelningar, dagordningen på en avdelning och 9 § 1 mom. om rätten att *fastställa* dagordningen på avdelningarna, (4—7 punkten som i RP)

(Den svenska texten i 8 punkten som i RP)

(9 punkten som i RP)

17 kap.

2 §
(Som i RP)**Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser**1 och 2 §
(Som i RP)**3.****Lag****om ändring av tvångsmedelslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i tvångsmedelslagen av den 30 april 1987 (450/1987) 6 kap. 4 § 4 mom.,
ändras 1 kap. 28 § 1 mom., sådant det lyder i lag 213/1995, samt
fogas till 1 kap. en ny 18 b § som följer:

1 kap.

Gripande, anhållande och häktning

18 b §

Begränsning av kontakter

(1—3 mom. som i RP)

Den domstol som beslutar om häktning skall på förslag av den som framställt häktningsyrkandet, åklagaren eller fängelsedirektören besluta om begränsning av kontakter. Beslut om temporär begränsning av kontakter kan på begäran av en anhållningsberättigad tjänsteman också fattas av fängelsedirektören eller, om den häktade har placerats i en förvaringslokal hos polisen, av den anhållningsberättigade tjänstemannen. Om domstolen med stöd av 17 § skjuter upp handläggningen av ett ärende som gäller häkt-

ning av en anhållen, skall den ändå besluta om sådan temporär begränsning av kontakter som påförts den anhållne skall fortsätta att gälla eller ändras. Begränsningen av kontakter och dess grunder skall omprövas i samband med den nya behandling av häktningsärendet som avses i (utesl.) 22 §.

(5 mom. som i RP)

28 §

Behandling av häktade, anhållna och gripna

Bestämmelser om behandlingen av häktade, anhållna och gripna i fängelse eller annan anstalt utfärdas särskilt.

Ikraftträdandebestämmelse
(Som i RP)

9.

Lag

om ändring av 9 § i lagen om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 20 februari 2004 om tillfälligt överförande av frihetsberövade personer i bevissyfte i brottmål (150/2004) 9 § 3 mom. som följer:

9 §
Vissa bestämmelser om förfarande

friges. När någon hålls i förvar skall bestämmelserna i häktninglagen (/) (*utesl.*) iakttas i tillämpliga delar.

Den som har överförts till eller som transporteras via Finland skall hållas i förvar, om inte den främmande stat från vilken den som saken gäller har överförts begär att han eller hon skall

Ikraftträdandebestämmelse
(Som i RP)

Helsingfors den 16 juni 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tuija Brax /gröna
vordf. Susanna Rahkonen /sd
medl. Esko Ahonen /cent
Lasse Hautala /cent
Tatja Karvonen /cent
Petri Neittaanmäki /cent
Heli Paasio /sd
Lyly Rajala /saml

Jukka Roos /sd
Tero Rönni /sd
Petri Salo /saml
Pertti Salovaara /cent
Minna Sirnö /vänst
Timo Soini /saf
Astrid Thors /sv
Marja Tiura /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Risto Eerola.